

VYSOKÁ ŠKOLA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

A

BANKOVNÍ INSTITUT

AMBIS, a.s.

Studijní program: Bezpečnostní management v regionech

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kraje jako vyšší územní správní celky

Autor: Martin Šarvaic

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Ing. Jaroslav Staněk, CSc

2018

Poděkování

Rád bych poděkoval JUDr. Ing. Jaroslavovi Staňkovi, CSc. za cenné rady, vstřícnost při konzultacích, odborné vedení a pomoc při vypracování této bakalářské práce.

P r o h l a š u j i,

že jsem předloženou bakalářskou práci vypracoval samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačil v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury. Současně souhlasím s tím, aby tato práce byla zpřístupněna v knihovně VŠRR a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze, dne 25. 4. 2018

Podpis studenta

Zadávací list bakalářské práce

Téma: Kraje jako vyšší územní správní celky

Student: Martin Šarvaic

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Jaroslav Staněk, CSc.

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit účelnost reforem územně samosprávných celků z hlediska dopadů na současné řízení a efektivitu samosprávy. Zhodnotit jaký prospěch měly reformy například v roce 1960 – zúžení územně- správního členění na 7 krajů a 76 okresů, v roce 2000 zavedení současných 13. krajů + Praha a v roce 2003 zrušení okresních úřadů a přenesení kompetencí na obce s rozšířenou působností.

Zásady pro vypracování práce:

1. Úvod a cíl práce
2. Význam, funkce a postavení samosprávy ve veřejné správě
3. Vývoj územní samosprávy na území České republiky od roku 1948
4. Současná situace územně samosprávných celků
5. Úvahy de lege ferenda (představa o tom, jak by měla krajská samospráva pracovat a prosperovat)
6. Závěr

Práce bude vytvářena na základě rozboru textu odborné literatury a na vybrané metodě kvantitativního výzkumu (rozhovor či dotazník)

Hlavním zdrojem dat budou údaje ze základní literatury uvedené níže a získané informace z kvantitativního výzkumu.

Základní literatura:

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, 392 s. ISBN 978-80-7357-561-8

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8

GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2013, 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7

COGAN, Rudolf. *Zákon o krajích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 392 s. ISBN 978-80-7478-793-5

JETMAR, Marek; PILNÝ, Jaroslav; PEKOVÁ, Jitka. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4

STANĚK, Jaroslav. *Management veřejné správy* [online]. Praha: VŠEM, 2014, Dostupné z http://www.vsem.cz/data/data/sis-texty/studijni-texty-bc/pr_vseu_mvs_stanek.ppt

Český statistický úřad [online]. Praha, 2008, Dostupné z <https://www.czso.cz/>

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce

Abstrakt: Bakalářská práce na téma Kraje jako vyšší územní správní celky, se zabývá reformami územně samosprávných celků a dopady těchto reforem na současnou efektivitu a řízení samosprávy. V první části této práce jsou objasněna teoretická východiska vztahující se k danému tématu, jedná se především o popis samosprávy, jak funguje, jak se dělí a dále jsou již popisovány jednotlivé reformy (např. v roce 2000 zavedení současných 13 krajů + Praha). Teoretické poznatky jsou uplatněny v druhé části bakalářské práce. Druhá část se zabývá výzkumem, který probíhal formou dotazníku na krajském úřadě v Ústí nad Labem. V tomto dotazníku odpovídalo 61 respondentů na otázky týkající se reforem územně samosprávných celků. Výsledek dotazníkového šetření je celkem jednoznačný a většina respondentů si myslí, že dané reformy byly přínosné pro současnou efektivitu a řízení samosprávy.

Klíčová slova: kraje, samospráva, reformy, Ústecký kraj, okres, působnost, územně samosprávné celky

Abstract: This bachelor's thesis, on the topic of Regions as higher regional administrative units discusses reforms to regional self-government units and the impact of these reforms on the current efficiency and management of self-government. The first part of this work clarifies the theoretical foundations applying to the specific topic, this particularly concerns description of self-government, how it functions, how it is classified and also describes the individual reforms (e.g. the implementation of the 13 current regions + Prague). Theoretical findings are applied during the second part of this bachelor's thesis. The second part is concerned with the research, which took place in the form of questionnaires distributed at the Regional Authority in Ústí nad Labem. A total of 61 respondents answered questions concerning reforms of regional self-government units. The results of the questionnaire survey are fairly clear and most respondents believe that the specific reforms were beneficial to the current effectiveness and management of self-government.

Key words: regions, self-government, reforms, Ústí Region, district, competence, regional self-government units.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	8
ÚVOD	9
I. Teoretická část	11
1 Význam, funkce a postavení samosprávy ve veřejné správě.....	12
1.1 Samospráva, význam a funkce	14
1.2 Územní samospráva, význam a dělení	16
2 Působnost kraje.....	19
2.1 Samostatná působnost	20
2.2 Přenesená působnost	21
3 Kraje jako vyšší územní samosprávné celky	22
3.1 Pojem kraje, jeho symboly, občané kraje, hospodaření a majetek krajů, současný přehled krajů	23
3.2 Orgány kraje	26
3.3 Ústecký kraj.....	28
4 Vývoj územní samosprávy na území České republiky od roku 1948	30
4.1 Vývoj územní samosprávy na území České republiky od okupace do roku 1989.....	30
4.2 Vývoj územní samosprávy po roce 1989, reformy územní samosprávy	31
II. Praktická část	33
5 Dotazníkové šetření	34
5.1 Zpracování výsledků dotazníkového šetření	36
5.2 Komentář k dotazníkovému šetření.....	59
6 Současná situace územně samosprávných celků	61
7 Úvahy de lege ferenda	64
Závěr.....	67
Seznam použitých zdrojů informací.....	69
Seznam obrázků a tabulek	70
Seznam příloh.....	71
Přílohy	I

SEZNAM ZKRATEK

VŠRR – Vysoká škola regionálního rozvoje

ČNR – Česká národní rada

CHKO – Chráněná krajinná oblast

ÚVOD

Kraje jako vyšší územní správní celky jsou součástí veřejné správy, která se dělí na státní správu a samosprávu. Kraje spadají do samosprávy a společně s obcemi tvoří dvě základní složky tohoto celku. V této bakalářské práci jsou hlavním předmětem zkoumání právě kraje v dnešní podobě. Současná podoba je 13 krajů + Praha.

Hlavním předmětem této práce jsou kraje včetně nových reforem, které daly krajům a obcím kompetence vykonávat samosprávu. Ve vlastním slova smyslu tu samostatnou i přenesenou.

Autor si vybral téma práce na základě svých zkušeností, které získal po vstupu na vysokou školu. Neustálé cestování mezi autorovým bydlištěm v Teplicích a Prahou, vedlo k jeho citlivosti na regionální rozdílnosti v České republice. Začal si je více uvědomovat. Tyto markantní rozdíly dovedly autora k přemýšlení, proč tomu tak je a zdali existuje možnost dosažení vyrovnanosti krajů na ekonomické i kulturní úrovni. Bakalářská práce na téma: Kraje jako vyšší územní správní celky, dává možnost nahlédnout do problematiky samosprávy pomocí odborných publikací a konzultací s vedoucím bakalářské práce, přičemž se autor dozvídá velmi cenné informace, které pomáhají pochopit tuto problematiku a orientovat se v ní.

Odborné publikace, nejvíce nápomocné při vypracování této bakalářské práce, jsou: Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva od doc. JUDr. Martina Kopeckého, CSc. a Obecné správní právo od prof. JUDr. Vladimíra Sládečka, DrSc..

Struktura bakalářské práce je vytvořena tak, aby zachytila složitost vývoje od obecného pojetí samosprávy až po konkrétní činnosti a reformy.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, první tvoří teoretická část, která je rozdělena do čtyř kapitol vytvořených na základě odborné literatury. Tyto kapitoly jsou řazeny od nejobecnějšího charakteru po nejspecifičtější. Autor z toho důvodu v první kapitole popisuje dělení veřejné správy, její funkci a význam. Dále v textu objasňuje postavení samosprávy ve veřejné správě. Na rozdíl od tohoto zaměření popisuje autor v poslední kapitole teoretické části vývoj územní samosprávy v určitém období. Velkou pozornost věnuje hlavně souvisejícím a podstatným reformám.

Praktická část tvoří druhou polovinu bakalářské práce a jejím hlavním úkolem je výzkum a interpretace získaných poznatků z dotazníkového šetření. Autor provedl toto šetření na krajském úřadu Ústeckého kraje.

Tato část začíná zpracováním výsledků a postupným vyhodnocením jednotlivých otázek. Následně autor navrhuje vlastní pohled, nápady a návrhy na změny v územní samosprávě. Rozbor těchto pohledů je náplní kapitoly s názvem: Úvahy de lege ferenda.

Cílem práce je vyhodnotit účelnost a efektivitu reforem týkajících se územně samosprávných celků. Tento cíl práce bude vyhodnocen na základě výsledků výše zmíněného kvalitativního výzkumu v závěru práce.

Předpokladem naplnění stanoveného cíle je nejen dotazníkové šetření, ale i jeho podrobné vyhodnocení a odborné závěry autora, které se o něj opírají.

Autor v dotazníkovém šetření ověřuje například dále uvedenou domněnku. Disponují pracovníci samosprávy potřebnou odborností? Zmíněná domněnka a další jiné domněnky budou vyhodnoceny v praktické části. Autor se dozví, jestli s ním respondenti souhlasí či nikoliv. Takových domněnek, s kterými autor odborně pracuje, je více. Jejich preference i rozřídění je zahrnuto ve vyhodnocení výsledků kvalitativního výzkumu.

Autor se rozhodl pro dotazníkové šetření vzhledem k tomu, že jde o nejefektivnější způsob, jak získat rychle cenné odpovědi na položené a jasně formulované otázky. Krajský úřad si vybral jako místo pro dotazníkové šetření z mnoha důvodů. Hlavním důvodem byla také dosažitelnost tohoto exponovaného úřadu vzhledem k bydlišti autora. Tato volba byla podpořena i cílem bakalářské práce.

Na krajském úřadě se autor setkal se vstřícným prostředím, které je pro zvolené dotazníkové šetření velmi důležité. Navíc bylo nutné objasnit autorovu domněnku, že k zodpovězení otázek výzkumu je zapotřebí určitého přehledu a hlavně patřičné odbornosti respondentů. Tyto předpoklady se měly naplnit právě u pracovníků krajského úřadu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části autor vychází především z odborné literatury, která je k tomuto tématu k dispozici. Tato obsáhlá část se skládá ze čtyř kapitol.

V první kapitole pod názvem: Význam, funkce a postavení samosprávy ve veřejné správě, autor zmiňuje a objasňuje některé důležité pojmy. K těm stěžejním patří termíny jako například veřejná správa nebo komunální právo. Dále podrobně vysvětluje jejich dělení a funkce. V podkapitolách této kapitoly autor používá další odborné pojmy, kterými jsou samospráva a územní samospráva. Zde se již zabývá kraji jako vyššími územními správními celky.

V druhé kapitole vysvětluje pojem působnost a dělení tohoto pojmu na působnost samostatnou a přenesenou. Odborně popisuje, co pro kraje znamená vykonávání takovéto působnosti.

V třetí kapitole prezentuje nejen rozbor krajů, jako vyšších územních správních celků, ale také jejich počet. Velice fundovaně zde vyzdvihuje preference jednotlivých krajů i krajové zvláštnosti.

Autor podtrhuje důležitost 4. kapitoly s názvem: Vývoj územní samosprávy na území České republiky od roku 1948, v které vyzdvihuje jako určující zákony a reformy, jež se podílí i na současném stavu územně samosprávných celků. Současný stav územně samosprávných celků vidí jako jedno z hlavních témat pro následující praktickou část této bakalářské práce.

1 VÝZNAM, FUNKCE A POSTAVENÍ SAMOSPRÁVY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

Autor v této kapitole vysvětluje základní pojmy důležité pro pochopení problematiky veřejné správy. Prioritu přikládá takovým pojmům, jakými jsou veřejná správa, státní správa a ostatní veřejná správa. Odborně zde vysvětluje pojem komunální právo. Autor si vyhraňuje objasnění stěžejního pojmu, jakým je bezesporu termín samospráva, až v následné a samostatné kapitole.

Termín veřejná správa se autorovi jeví jako velmi komplikovaný pojem. Přesto se snaží provést jeho definici. Vychází z vymezení charakteristiky a objasnění dalšího pojmu, jakým je například pojem správa. Tímto termínem rozumí řízení a vedení podniku, či respektive péči a odbornou způsobilost vedení svěřených záležitostí. Podle A. Merkla je správa „každá záměrná lidská činnost směřující k dosažení určitých cílů“. Autor zde uvádí příklad, ke kterému může dojít při správě vlastního nebo soukromého majetku. Předpokládá v něm, že snahou zainteresovaných účastníků je vždy tento majetek rozšiřovat tak, aby cílem byla vždy prosperita. Nevidí jako správné, kdy tito účastníci jednali v rozporu s uvedeným předpokladem, či se snad zasloužili o kolaps a devastaci svěřeného majetku. U správy podniku je, dle autora, cílem ekonomický růst a rozvoj, což znamená, že hlavní metou by měl být vždy a jenom růst zisku (Sládeček, 2013).

Od pojmu soukromé správy se autor postupně dostává k pojmu veřejné správy, u které je hlavní zájem veřejný. V tomto případě je to bezesporu řízení veřejných záležitostí, a to regionálních, státních, obecních, obecně prospěšných a jim podobných. Stěžejní rozdíl mezi správou soukromou a správou veřejnou vidí autor v tom, že správa veřejná je více řízena a korigována právem. Z toho autor usuzuje na veřejný zájem, který má zpravidla vyšší hodnotu než zájem soukromý. Podle J. Pošváře „vykonávat veřejnou správu znamená plnit právem uložené povinnosti (Sládeček, 2013).

Veřejnou správu autor dělí na státní, samosprávu a ostatní veřejnou správu.

Státní správu dále diferencuje z hlediska subjektů, které ji vykonávají, na státní správu přímou, tu provádějí orgány státní správy (správní úřady) a státní správu nepřímou, kterou provádějí v přenesené působnosti orgány veřejnoprávních korporací (kraje, obce) nebo soukromé či právnické osoby, kterým byl výkon svěřen či propůjčen v souladu se zákonem, to jsou například osoby působící jako lesní stráž (Sládeček, 2013).

Ostatní veřejnou správu autor klasifikuje jako jakousi zbytkovou oblast veřejné správy, kterou vykonávají částečně nesamosprávné a samosprávné instituce (Sládeček, 2013).

Autor podrobně vysvětlí termín komunální právo před obtížněji definovaným pojmem samospráva.

Komunální právo je součástí objektivního práva, souhrn určitých právních norem, součást platného právního řádu. Spolu s pojmem komunálního práva lze hovořit i o obecním právu. Vzájemný vztah těchto pojmů je dvojí, první vztah je takový, že komunální právo a obecní právo mohou být chápány jako synonymní, jestliže v minulosti pojem obce zahrnoval obce místní a obce vyšší (obce okresní, krajské). Druhý vztah představuje pojem komunální právo jako širší právo, než je obecní právo, jelikož komunální právo vedle norem upravujících postavení obce obsahuje i normy týkající se vyšších samosprávných korporací. Obecní právo se zabývá jen obcemi jako základními územními samosprávnými celky. Bylo by tedy možné na místo komunálního práva používat pojem právo územních samosprávných celků (Kopecký, 2017).

Komunální právo tvoří právní normy upravující vznik a zánik obcí a vyšších územních samosprávných celků, povinnosti a práva jejich členů, vnitřní organizaci územních samosprávných celků (ustanovování orgánů, jejich složení, způsob rozhodování, vzájemné vztahy mezi jednotlivými orgány atp.) a rozsah působnosti (Kopecký, 2017)

Prameny komunálního práva jsou právní předpisy. Za pramen komunálního práva se považuje právní předpis obsahující normy komunálního práva. Ústava České republiky zná tyto druhy právních předpisů:

- a) Ústava České republiky a další ústavní zákony
- b) zákony
- c) zákonná opatření Senátu (Senát může přijímat opatření, která nesnesou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona, a to v případě, že by došlo k rozpuštění Poslanecké sněmovny)
- d) nařízení vlády
- e) právní předpisy ministerstev, jiných správních úřadů a orgánů územní samosprávy (Kopecký, 2017)

Dále mimo právních předpisů lze jako prameny komunálního práva považovat mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána (např. Evropská charta místní samosprávy, vyhlášena po č. 181/1999 Sb.), povahu pramenům komunálního práva je možné také přiznat veřejnoprávním smlouvám, takovým které mají obecnou povahu například veřejnoprávní smlouva o výkonu přenesené působnosti. Dalším pramenem může být evropské právo – právo Evropské unie (Kopecký, 2017)

1.1 Samospráva, význam a funkce

Samospráva je jedna ze tří částí veřejné správy společně se státní správou a ostatní veřejnou správou. Státní správa a veřejná správa, jak uvádí autor, jsou již zmíněny v předešlé kapitole. Nyní jde o vlastní samosprávu, která se jeví jako nejdůležitější část veřejné správy z toho důvodu, že její součástí jsou obce a **kraje**.

Z názorů teoretika J. Pražáka autor vybírá, že v širším slova smyslu lze chápat samosprávu jako správu vlastních (soukromých) záležitostí, kterou vykonává každý sám či s pomocí. V tomto pojetí se do samosprávy zařazují různé spolky či občanská sdružení. V užším slova smyslu se jeví jako správa veřejná, přičemž se z pojmu samospráva vylučuje právě správa záležitostí soukromých. Podle J. Pražáka, jak komentuje autor, je taková samospráva prováděna veřejnoprávními korporacemi vznikajícími na základě zákona a je pověřena výkonem určitých veřejných funkcí, na rozdíl od dobrovolných občanských sdružení, které vznikají bez přivolení. Definice samosprávy od J. Pražáka zní následně takto: „ *Samospráva jest podílem na výkonné moci, který poskytnut jest jednotlivým skupinám společnosti lidské s dopuštěním státní moci, a to za tím účelem, aby mohli přivést k platnosti zájmy, které jimi jsou zastoupeny*“.

Podle J. Hoetzela znamená samospráva, jako právní pojem, že ji spravuje někdo jiný než stát, tj. veřejnoprávní korporace, a přitom relativně nezávisle. Samospráva je často chápána jako protiklad státní správě (Sládeček, 2013).

Ze současných názorů na samosprávu je následující názor od Martina Kopeckého velmi vystihující. M. Kopecký popisuje samosprávu jako: „ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonávání vlastním jménem je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu. Nositel samosprávy není při jejím výkonu podřízen orgánům státu, státu přísluší pouze právní dozor nad jednáním samosprávných korporací“ (Sládeček, 2013).

Typické pro samosprávu je, že je vykonávána orgány subjektů odlišných od státu, tzn. orgány veřejnoprávních korporací, případně orgány jiných subjektů například veřejná vysoká škola. Předmětem samosprávy je správa veřejných věcí na územní úrovni tj. obce a kraje nebo v souvislosti s výkonem určitého povolání (např. lékařská komora), popřípadě v souvislosti s výkonem specifické činnosti jako je vzdělávání. Samospráva nemůže být vykonávána právníckými osobami či soukromými fyzickými osobami. Nejobecnějším a nejjednodušším způsobem bývá samospráva vnímaná jako správa vlastních záležitostí, kde ovšem existuje nějaký veřejný prvek a to je zájem. Pokud lze klasifikovat subjekty samosprávy, tak pouze tím způsobem, že se samospráva dělí na samosprávné subjekty založené na principu územním nebo personálním (profesním), tedy se jedná o samosprávu územní, profesní (zájmové), někdy se připisují příklady subjektů (omezené) samosprávy ostatní (Sládeček, 2013).

Autor na základě uvedených skutečností uvádí základní **znaky samosprávy** a dané téma rozvíjí i dále. Především je nutné chápat samosprávu jako výraz decentralizace státní správy, přičemž dochází k přenesení určitých veřejných záležitostí, běžně vykonávaných správními úřady na orgány subjektů odlišných od státu, kterými jsou zpravidla veřejnoprávní korporace, jde tedy o přenesení výkonu veřejné moci. Tato decentralizace státní správy znamená poměrnou nezávislost samosprávných orgánů na jiných státních i nestátních orgánech. Do činnosti samosprávných orgánů lze víceméně zasahovat jen na základě zákona, při výkonu činnosti nejsou samosprávné orgány součástí hierarchického systému státní správy, nepodléhají subordinaci (podřízení). Avšak samospráva není úplně nekontrolovatelná, jelikož její aktivity podléhají dozoru prováděnému správními úřady a také dohledu moci soudní prostřednictvím soudního přezkoumání samosprávných rozhodnutí (zejména těch, které se týkají subjektivních práv a povinností).

Decentralizace správních činností můžeme brát do určité míry i jako projev aplikace principu subsidiarity (tzn. svěřením určitých státních či veřejných záležitostí subjektu nižšího řádu, který je bližší občanům daného území, pokud je schopný takové úkoly plnit, toto se týká pouze samosprávy územní. Dalším charakteristickým znakem samosprávy je, že je vykonávána orgány veřejnoprávních korporací (obce, kraje) majících povahu subjektů veřejné správy odlišných od státu. Na rozdíl od správních úřadů jsou veřejnoprávní korporace samostatnými právními subjekty, které mají vlastní příjmy a výdaje, disponují určitým majetkem a díky tomu mohou samostatně hospodařit (Sládeček, 2013).

Příjmy těchto veřejnoprávních korporací pocházejí z vlastních soukromoprávních aktivit, případně z darů od jiných nestátních subjektů a také ze zdrojů veřejnoprávního charakteru, tím se myslí například z peněžních správních sankcí, finančních prostředků přidělených korporaci ze státního rozpočtu. Jednoduše řečeno se jedná o prostředky přímo zákonem přikázané jako určitá část výnosu daně, například zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o určení daní). Některé samosprávné korporace mají jako základ příjmů takzvané členské příspěvky, případně výnosy z disciplinárních finančních opatření, to se týká profesní samosprávy (Sládeček, 2013).

1.2 Územní samospráva, význam a dělení

Dle Ústavy (České republiky) se člení Česká republika na pro nás důležité kraje, tedy vyšší územní samosprávné celky a obce vnímané jako základní územní samosprávné celky. Tyto územně samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů mající právo na samosprávu (čl. 100 odst. 1 Ústavy), jak už víme, jsou to veřejnoprávní korporace disponující vlastním majetkem a hospodaří dle vlastního rozpočtu (čl. 101 odst. 3 Ústavy). Stát do činnosti těchto územně samosprávných celků může zasahovat pouze v případech, vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem zákonem stanoveným (Sládeček, 2013).

Nejenom Ústava je významná pro územní samosprávu, také je důležitá i mezinárodněprávní úprava a tou je například Evropská charta místní samosprávy (sdělení č. 181/ 1999 Sb., ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.). Evropská charta místní samosprávy stanovuje fakt, že zásada místní samosprávy se uzná ve vnitrostátním zákonodárství a tam, kde to připadá v úvahu a také v Ústavě (čl. 2). Ale pozor! Pojem místní samospráva, je de facto synonymem pro pojem územní samospráva. Místní samospráva je popisována jako „*právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem a na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných*“ (čl. 3 odst. 2). V dalších částech tento důležitý dokument Evropská charta místní samosprávy udává rozsah místní samosprávy, správní struktury a zdroje k naplňování úkolů, ochranu hranic místních správních jednotek, podmínky výkonu odpovědnosti na místní úrovni, právo místních společenství se sdružovat, právní ochranu této samosprávy a v neposlední řadě správní dozor nad činností místních společenství a jejich finanční zdroje (Sládeček, 2013).

Samospráva, jak je známa dnes, je poměrně samostatná a má volnost při řešení jednotlivých právních či neprávních úkonů. Nemuselo tomu však tak být, jelikož je zajímavostí, že v roce 1993 se uvažovalo o obecném zákonu o komorách, přičemž měly být samosprávné funkce omezeny. Předpokládalo se přenesení veřejné správy prováděné komorami na správní úřady. Pro odpor ČNR (dnes již neexistující Česká národní rada) nebylo toto usnesení dále rozpracováno (Sládeček, 2013).

V této kapitole již autor zmiňoval dva základní stavební kameny samosprávy. Ostatně takové, jaké známe i dnes. Jedná se o obce, jakožto základní územní samosprávné celky a kraje, které jsou vyššími územními správními celky. Jelikož kraje jsou tématem této bakalářské práce, tak si pro toto téma autor vyhrazuje jednu z následujících kapitol, ve které následně podrobně rozebere danou problematiku vyšších územních samosprávných celků.

Na tomto místě autor prezentuje informace o obcích, které představují základní územní samosprávný celek. Zmiňuje se o nich i přesto, že to není hlavní téma jeho bakalářské práce. Dle jeho názoru je však důležité vědět o fungování obcí.

Obce jako základní územní samosprávné celky

Obec je obecním zřízením popisována jako základní územní samosprávné společenství občanů tvořící územní celek vymezený hranicí území obce. Jak je již zřejmé, je to veřejnoprávní korporace, disponující vlastním majetkem, vystupující svým jménem v právních vztazích a nese odpovědnost z těchto vztahů.

Obec si spravuje své záležitosti samostatně a jejími hlavními úkoly je pečovat o všestranný rozvoj vlastního území a o ochranu veřejného zájmu. Společně se samosprávou vykonávají některé obce v souladu s čl. 105 Ústavy, také přenesenou působnost, to znamená, že vykonávají státní správu ve věcech, které stanovují zvláštní zákony. Orgány obce jsou starosta, obecní úřad, rada obce, zastupitelstvo obce, případně komise rady obce a zvláštní orgány obce - například přestupková komise (Sládeček, 2013).

Tím autor popis problematiky obcí opouští. Uvedené informace dostatečně charakterizují obce i jejich fungování. Autor chtěl poskytnout pouze jakýsi náhled a poukázat na fakt, že kraje nejsou jedinými nositeli územní samosprávy.

2 PŮSOBNOST KRAJE

Už z nadpisu této kapitoly je patrné, že pojem působnost je jedním ze stěžejních pojmů, s kterými autor často pracuje. Z tohoto důvodu chce termín na tomto místě vysvětlit a uvést, co to působnost je. Odkud se vlastně vzala a proč se dělí na působnost samostatnou a přenesenou.

Autor začne samotným pojmem působnost. V jeho bakalářské práci už byl význam tohoto slova mírně naznačen a lze ho jistě už stručně charakterizovat. Působnost je bezesporu pro tuto práci jedním z důležitých pojmů. Není to sice pojem tak frekventovaný, ale o to větší význam mu autor přikládá.

Martin Kopecký ve své publikaci s titulem Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva, charakterizuje působnost velmi pochopitelně a poměrně stručně: „*jakožto souhrn práv a povinností, které jsou územnímu samosprávnému celku stanoveny k plnění jeho úkolů. Takto chápaná působnost má svoji dimenzi územní neboli místní (samosprávný celek vykonává svou působnost v rámci určitého území) a věcnou, obsahovou i reálnou. Tato dimenze určuje okruh společenských vztahů, v nichž je působnost vykonávána. Užívá se pro ni označení tzv. územní a věcná působnost*“ (Kopecký, 2017).

Věcná působnost, jakožto jeden ze dvou typů působnosti, se stará o různé veřejné záležitosti, které se týkají krajů nebo obcí. To v podstatě znamená, že kraje mohou například vydávat obecně závazné vyhlášky, které jsou platné pouze pro území daného kraje. Dále také mohou hospodařit se svým majetkem. Kraje tedy vystupují jako nositelé veřejné správy s veřejnými oprávněními vůči fyzickým a právnickým osobám (např. rozhodování ve správním řízení). Je nutné si uvědomit, že věcná působnost udává okruhy povinností a práv, které byly kraji přiznány právním řádem (Kopecký, 2017).

Územní působnost je druhým typem působnosti a je určitě jednodušší pro pochopení než působnost věcná, která se zabývá, jak již bylo zmíněno, veřejnými záležitostmi. Územní působnost je s věcnou působností v harmonii. Na tomto místě je také důležité uvést, že územní působnost je vymezena hranicí kraje. Na území ohraničeném touto hranicí se nacházejí samosprávné celky (kraje a obce), které jsou oprávněny realizovat své záležitosti. Mohou případně také plnit úkoly ve veřejné správě i na území mimo hranici své působnosti, ale potřebují k tomu zákonné oprávnění (Kopecký, 2017).

Decentralizace veřejné správy, která se tedy člení na státní správu a samosprávu, odůvodňuje právní situaci, podle které se dělí působnost územně samosprávných celků na dvě skupiny, a to na působnost samostatnou a působnost přenesenou. Kraj je veřejnoprávní korporace odlišná od státu, a z tohoto faktu je možné vyvozovat, že v jeho působnosti se nalézají dva okruhy záležitostí. Jsou to záležitosti, které kraj vykonává vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, dále jsou to záležitosti, jež kraj vykonává pod jménem státu, ale na svém území (Kopecký, 2017).

2.1 Samostatná působnost

Samostatná působnost je důkazem jakési decentralizace veřejné správy, jelikož na daném území je nositelem správy jiný subjekt než stát, a to je kraj či obec. Samostatná působnost vykonává především takové záležitosti dotýkající se hlavně oblastí života obyvatel daného územně samosprávného celku, a jejichž význam nijak nepřevyšuje tento rámec, proto právní řád zanechává poměrně samostatné rozhodování krajů či obcí v těchto záležitostech. Zásada proporcionality (vyváženosti) mezi zájmy a schopnostmi krajů spravovat místní záležitosti poměrně samostatně je velmi důležitá, právo musí regulovat, co vše mohou územně samosprávné celky samostatně řešit a co ne, aby nedocházelo ke špatným řešením. Naopak to platí stejně a při vymezení rozsahu samostatné působnosti kraje je zapotřebí respektovat právo, které je ústavně zabezpečené, a to je právo územních společenství na samosprávu (čl. 8, čl. 100 odst. 1 Ústavy). Zákonodárce by si měl tuto okolnost uvědomovat v případech, kdy je tento rozsah samostatné působnosti určen špatně. Tak jest v případech, kde mají věci výrazný regionální význam a týkají se života daného kraje. Pak jsou tím svěřovány výkony státní správy či výkony orgánů v přenesené působnosti. Do samostatné působnosti nemůže být svěřeno rozhodování o věcech, které by se sice týkaly daného kraje, ale rozhodnutí by mělo celostátní význam (Kopecký, 2017).

Do samostatné působnosti krajů patří například tyto záležitosti:

- Kraj zakládá a zřizuje právnické osoby a organizační složky kraje, pokud nestanoví jinak zákon
- Může se vyjadřovat k návrhům státních orgánů, které se dotýkají jeho působnosti
- Záležitosti, které jsou v zájmu občanů kraje a kraje samotného, nejedná-li se o působnost přenesenou

- Poskytuje orgánům obcí a státním orgánům na požádání bezplatně údaje a informace o výkonu jeho působnosti. (Cogan, 2015)

2.2 Přenesená působnost

Přenesená působnost znamená, že daný územní samosprávný celek vykonává záležitosti jiného nositele správy a to státu. Z pohledu samosprávného celku, dle našeho pohledu kraje, jsou záležitosti přenesené působnosti vnímané jako cizí záležitosti. Tyto záležitosti mají pro kraj povahu povinností, které jim udělil stát. Povinnost vykonávat úkoly státní správy (vykonávat přenesenou působnost) je dána buď zákonem, nebo může být také dána dohodou mezi dvěma územními samosprávnými celky. Pokud kraj vykonává přenesenou působnost za stát, tak je stát povinen účasti na finančních či materiálních nákladech spojených s tímto výkonem přenesené působnosti (Kopecký, 2017).

Přenesená působnost kraje:

- Orgány kraje, vykonávají na svém území takovou přenesenou působnost, kterou stanoví zákon
- Kraj dostává ze státního rozpočtu příspěvek na výkon přenesené působnosti
- Při výkonu přenesené působnosti se kraje řídí směrnicemi ústředních správních úřadů a usneseními vlády (Cogan, 2015)

3 KRAJE JAKO VYŠŠÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY

V této kapitole se autor bude v plném rozsahu zabývat kraji jako vyššími územními samosprávnými celky. Jedná se o stěžejní část jeho bakalářské práce. Autor na tomto místě vysvětluje základní znaky kraje i to, na jakém principu fungují. Dále svou pozornost směřuje na nezbytné orgány kraje.

Autor zdůrazňuje, že kraje jsou vyšší územní samosprávné celky a společně s obcemi tvoří základ územní samosprávy.

Obecně lze považovat kraje za nositele územní samosprávy s územním obvodem větším než u základních samosprávných celků tedy obcí (Kopecký, 2017).

Definice, kterou zde autor uvádí, již byla ve velmi podobném znění uvedena u obcí. Není od věci ji na tomto místě zopakovat. Kraje jsou krajskými zřízeními definovány jako „*územní společenství občanů mající právo na samosprávu*“. Jsou veřejnoprávními korporacemi, které vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, disponují vlastním majetkem a vlastními příjmy. Úkolem krajů, případně pro lepší pochopení lze uvést pojem kraje v jednotném čísle. Tedy úkolem kraje je péče o všestranný rozvoj svého území a rovněž o potřeby svých občanů. Kraj spravuje své záležitosti samostatně a do této samostatné působnosti kraje patří hlavně záležitosti, jež jsou v zájmu občanů kraje, pokud se tedy nejedná o přenesenou působnost. Krajské zřízení upřesňuje **samostatnou působnost** jako pravomoc zastupitelstva kraje, kterému je také vyhrazeno předkládat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení právních předpisů, předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, vydávat obecně závazné vyhlášky kraje atd. (zastupitelstvo kraje a další orgány kraje a jejich pravomoc je zmíněna v kapitole další). Mimo samosprávu vykonává kraj také **přenesenou působnost**, to znamená, že vykonává státní správu ve věcech, které stanovuje zákon. Jestliže zvláštní zákon upravuje působnost kraje a přímo nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, tak platí, že se jedná vždy o činnost, která patří do působnosti samostatné (Sládeček, 2013).

Za zmínku stojí také apel od Martina Kopeckého, na který řada lidí nereaguje nebo si ho dostatečně neuvědomuje, a to je: „Občané obce a kraje, dosáhli-li věku 18 let a nejsou u nich zákonné překážky výkonu jejich práv, jsou osobami, které mají právo se podílet na tvorbě vůle těchto územních samosprávných celků, především v rámci voleb do zastupitelstev, případně též hlasováním v místním či krajském referendu (Kopecký, 2017).

Tento text od Martina Kopeckého je velmi jednoduchý, ale i přesto je zajímavou vsuvkou a zároveň sondou do života voličů. Jak již ostatně autor zmínil, mnozí lidé stále necítí potřebu vyjádřit se k politické situaci v naší zemi, ve svém kraji. A to i přesto, že politická participace je a vždy bude důležitou součástí veřejné správy.

3.1 Pojem kraje, jeho symboly, občané kraje, hospodaření a majetek krajů, současný přehled krajů

Právní postavení krajů je upřesněno zákonem č. 129/2000Sb., o krajích (krajských řízeních). Jak již bylo zmiňováno, kraj je územním společenstvím občanů mající právo na samosprávu, jež vykonává v rozsahu stanoveném zákonem a společně s potřebami kraje (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Symboly kraje na rozdíl od symbolů obcí, které mají historický kontext, jsou vytvořeny uměle a byly založeny v první dekádě 21. století. Znaky jsou čtvcené připomínající velký státní znak a je na nich symbol historické země, na které se dané území kraje nachází (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Občané kraje jsou fyzické osoby vlastníci státní občanství České republiky a mající trvalý pobyt podle zákona č. 133/2000Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů v některé obci nebo na území obvodu kraje. Dosáhl-li občan kraje 18 let, uděluje mu zákon o krajích vymezená práva. Zejména může volit a být zvolen do zastupitelstva kraje, zúčastňovat se jeho zasedání a vyjadřovat v něm svá stanoviska (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Hospodaření a majetek kraje

Majetek kraje musí být používán účelně a hospodárně dle jeho zájmů a úkolů vyplývajících ze zákonů vymezené působnosti. Kraj si vede evidenci svého majetku. Záměr kraje darovat, směnit či prodat nemovitý majetek, pronajmout jej nebo poskytnout k zapůjčení, kraj zveřejní nejméně 15 dnů před projednáním v orgánech kraje vyvěšením na úřední desce krajského úřadu, aby se k němu mohli případní zájemci vyjádřit a předložit své nabídky (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Současný přehled krajů

Od 1. 1. 2002 existuje v České republice 14 vyšších územních samosprávných celků, 13 krajů + hlavní město Praha, nebude od věci si tyto kraje vyjmenovat:

- Hlavní město Praha
- Moravskoslezský kraj: sídlo v Ostravě
- Jihomoravský kraj: sídlo v Brně
- Pardubický kraj: sídlo v Pardubicích
- Zlínský kraj: sídlo ve Zlíně
- Karlovarský kraj: sídlo v Karlových Varech
- Královéhradecký kraj: sídlo v Hradci Králové
- Liberecký kraj: sídlo v Liberci
- Olomoucký kraj: sídlo v Olomouci
- Středočeský kraj: sídlo v Praze
- Plzeňský kraj: sídlo v Plzni
- Kraj Vysočina: sídlo v Jihlavě
- Jihočeský kraj: sídlo v Českých Budějovicích
- Ústecký kraj: sídlo Ústí nad Labem (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Obr. č. 1 kraje České republiky s krajskými městy

Zdroj: (online, Krajské úřady, 2010)

Při pohledu na výše zmíněný výčet krajů a na přiložený obrázek č. 1 se mohou zdát kraje poněkud zvláštními útvary a existuje mnoho otázek. Proč tomu tak je? Proč máme v současnosti 13 krajů + Prahu?

Několik otázek se autor pokusí zformulovat v praktické části a dále se jim bude věnovat společně s respondenty v rámci dotazníkového šetření. Bohužel nebude vždy snadné najít možné odpovědi. Proč tomu tak je? Je daný stav pro Českou republiku a správu věcí přínosným a efektivním řešením?

První otázkou je: Proč se všechny kraje nepojmenovaly stejným způsobem? Například dle hlavních měst? Pokud máme kraje jako Ústecký, Karlovarský, Olomoucký, Pardubický pojmenované podle jejich hlavních sídel (krajských měst), tak kde je logika věci, aby zde existovaly kraje pod názvem Vysočina, Moravskoslezský kraj, Jihočeský kraj, Jihomoravský kraj? Podstatným způsobem to sráží efektivitu reformy. Kdo takto rozhodl? Pro obyčejného člověka to rozhodně není přehledný seznam krajů!

Další otázkou může být: Jak je možné, že v České republice existují kraje, které mají přes milion obyvatel? Co třeba Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj? Pak tu máme odlehlý Karlovarský kraj, který v současné době má pouhých 300 tisíc obyvatel? Proč existují takové rozdíly v hustotě obyvatel v jednotlivých krajích? Měly by jednotlivé kraje tvořit celky s podobnými zájmy (ČSÚ, 2017)?

3.2 Orgány kraje

V této podkapitole se autor podrobně zabývá orgány kraje. Celkový přehled sestavil takto: zastupitelstvo kraje, rada kraje, krajský úřad, zvláštní orgány kraje, orgány zastupitelstva a rady kraje a hejtman kraje.

Zastupitelstvo kraje

Zastupitelstvo kraje je nejvyšším orgánem kraje ve věcech spadajících do samostatné působnosti, ve věcech patřících do přenesené působnosti a rozhoduje jen v tom případě, stanoví-li tak zákon. Počet členů zastupitelstva závisí na celkovém počtu obyvatel kraje. Pravomoci zastupitelstva můžeme rozdělit do dvou skupin a to na záležitosti rozhodování o právních jednáních kraje a záležitosti veřejnoprávního charakteru - zřizovací a zakladatelské (Kopecký, 2017).

Zastupitelstvo jedná v těchto věcech např.:

- předkládá návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů
- vydává obecně závazné vyhlášky kraje
- zřizuje a ruší výbory, volí a odvolává jejich členy
- předkládá návrhy zákonů poslanecké sněmovně
- rozhoduje o rušení a založení právnických osob
- volí zástupce kraje do regionálních rad a regionů soudržnosti
- volí a odvolává hejtmana
- schvaluje rozpočet, účetní rozvahu a závěrečný účet kraje (Kopecký, 2017)

Zastupitelstvo vykonává svoji působnost na zasedáních. Zasedání jsou tak často, jak je jich potřeba minimálně však jednou za tři měsíce. Aby byl daný návrh schválen, musí být pro nadpoloviční většina. Jestliže se nesejde zastupitelstvo po dobu delší než 6 měsíců nebo nezvolí-li si hejtmana kraje po dobu 6 měsíců, tak jej Ministerstvo vnitra rozpustí a vyhlásí nové volby (Kopecký, 2017).

Rada kraje

Rada kraje je výkonným orgánem kraje v působnosti samostatné. A jak tomu je u zastupitelstva s přenesenou působností, tak je tomu i zde, tudíž rada kraje může rozhodovat ve věcech přenesené působnosti pouze, stanoví-li tak zákon. Při svém výkonu je rada kraje odpovědná zastupitelstvu kraje. Rada také vykonává své pravomoci i po ukončení funkčního období zastupitelstva až do doby než bude zvolena nová rada. Zastupitelstvo kraje může vykonávat na určitou dobu působnost rady a to v případě, že je rada neschopná se usnést (Kopecký, 2017).

Rada může například:

- zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu
- rozhodovat o vybraných právních jednáních kraje
- přezkoumávat opatření přijatá krajským úřadem v samostatné působnosti
- stanovit počet zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu (Kopecký, 2017)

Hejtman kraje

Hejtman odpovídá za výkon své funkce zastupitelstvu, zastupitelstvo volí hejtmana kraje ze svých členů. Rada kraje může hejtmanovi ukládat úkoly, ale pouze v rozsahu působnosti rady kraje. Hejtman je osoba reprezentující kraj navenek, zajímavostí je, že tak jako starosta obce stojí v čele obecního úřadu, tak hejtman kraje nestojí v čele krajského úřadu (Kopecký, 2017).

Hejtman kraje může vykonávat tyto úkony:

- na základě zmocnění v zákoně zřizovat pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány
- zpravidla řídit a svolávat zasedání zastupitelstva a rady kraje
- vykonávat další úkoly v samostatné nebo přenesené působnosti, pokud jsou mu svěřeny radou, zastupitelstvem nebo stanoví tak zákon.
- Se souhlasem ministra vnitra jmenovat a odvolávat ředitele krajského úřadu (Kopecký, 2017)

Hejtmana kraje může zastupovat náměstek hejtmana, který je také volen zastupitelstvem, zastupuje ho v době, kdy je hejtman kraje nepřítomen či je-li hejtman mimo funkci (Kopecký, 2017)

Krajský úřad

Plní v samostatné působnosti úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo a rada kraje, pomáhá při činnosti komisí a výborů. Krajský úřad se člení na odbory a oddělení a personálně je tvořen zaměstnanci kraje a ředitelem krajského úřadu. Ředitel krajského úřadu je odpovědný za chod krajského úřadu a plnění úkolů jemu uložených hejtmanovi kraje, dále také nesmí ředitel krajského úřadu vykonávat funkce v politických hnutích a stranách (Kopecký, 2017).

Zvláštní orgány kraje

Tyto orgány zřizuje hejtman kraje pro výkon přenesené působnosti v případech stanovených zákonem. V čele zvláštního orgánu kraje může být osoba, která přesvědčí, že má odbornou způsobilost a znalost dané problematiky. Také může zvláštní zákon stanovit, že v čele tohoto orgánu bude hejtman kraje. Příkladem zvláštního orgánu kraje je například dle zákona č. 254/2001 Sb., zákon o vodách, povodňová komise kraje, jejím předsedou je podle zákona hejtman, který si určí členy této rady (Kopecký, 2017).

Orgány zastupitelstva a rady kraje

To jsou jednotlivé kontrolní a iniciativní výbory, které zřizuje zastupitelstvo kraje, předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva. Povinný výbor, který musí být zřízen, je například finanční výbor. Rada kraje nezřizuje výbory, ale jejími orgány jsou komise (Kopecký, 2017).

3.3 Ústecký kraj

Tato podkapitola nám přiblíží Ústecký kraj, jelikož praktická část této bakalářské práce bude vykonávána na základě šetření v Ústeckém kraji.

Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem se skládá z těchto okresů: okres Teplice, okres Děčín, okres Chomutov, okres Litoměřice, okres Most, okres Louny, okres Ústí nad Labem (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 2013).

Ústecký kraj se nachází na severozápadě České republiky a je to příhraniční kraj sousedící se Spolkovou republikou Německo. Ústecký kraj tvoří společně s Karlovarským krajem tzv. region soudržnosti NUTS 2 Severozápad. Sousedí s Karlovarským, Plzeňským, Středočeským a Libereckým krajem. Počet obyvatel byl podle posledního sčítání ke konci roku 2016 přibližně 821 000 obyvatel, to dělá z Ústeckého kraje 5. nejlidnatější kraj v České republice. Nej hustěji je osídlena tzv. Ústecká aglomerace.

Největší obcí a současně sídlem kraje je město Ústí nad Labem s přibližně 93 000 obyvateli. Velmi charakteristickým rysem kraje je poměrně mladé obyvatelstvo s průměrným věkem 41,6 let. Kraj má důležitou dopravní polohu, prochází jím důležitá mezinárodní silniční trasa E55 spojující sever a jih Evropy, která přechází u Lovosic v dálnici D8 (ČSÚ, 2017).

Pro nás nejdůležitějším faktem je, že se Ústecký kraj vyznačuje velkou rozdílností, a to jak z hlediska přírodních podmínek, tak i z hlediska hospodářské struktury, stavu životního prostředí a hustoty osídlení. Hospodářský význam kraje je dán historicky značným nerostným bohatstvím (ložiska hnědého uhlí). Hnědouhelná pánev se rozléhá pod svahy Krušných hor, táhne se od Kadaně až po Ústí nad Labem, a tato oblast je oblastí s vysoce rozvinutou průmyslovou výrobou, z tohoto důvodu je možné tvrdit, že okresy Chomutov, Most, Teplice a z části Ústí nad Labem, jsou průmyslové okresy. Další oblastí je Děčínský okres, jenž není oblastí s koncentrací těžkého průmyslu ani oblastí zemědělskou a jeho severní část, Šluknovsko, je pro svou odlehlost a obtížnou dostupnost typicky periferním územím. Třetí typ oblasti, kterou najdeme v Ústeckém kraji, je oblast Litoměřicka a Lounska. Tato uvedená oblast je významná pro svou zemědělskou činnost (produkce chmele a zeleniny). Především Polabí a Poohří jsou známé ovocnářské oblasti, nazývané Zahrada Čech. V poslední době dochází i k transformaci Mostecké oblasti, která se stává vinařskou oblastí. Vinná réva se zde pěstuje hlavně na zrekultivovaných pozemcích po těžbě hnědého uhlí (ČSÚ, 2017).

K 1. 1. 2003 vstoupila do druhé fáze reforma veřejné správy, která určila vyhláškou správní obvody obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem, včetně jejich sídel. K tomuto datu vzniklo v Ústeckém kraji 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a těmi jsou: Ústí nad Labem, Varnsdorf, Žatec, Rumburk, Teplice, Roudnice nad Labem, Most, Podbořany, Louny, Lovosice, Litoměřice, Litvínov, Chomutov, Kadaň, Bílina a Děčín (ČSÚ, 2017).

Ústecký kraj je také rozdělen do tří euroregionů. Euroregiony jsou regiony založené na příhraniční spolupráci s regiony jiných zemí. Oblast Děčínska spadá do Euroregionu Nisa, Ústecká, Teplická a Litoměřická oblast spadá do Euroregionu Labe. Zbylé oblasti tedy Mostecká, Lounská a Chomutovská spadá do Euroregionu Krušnohoří (ČSÚ, 2017).

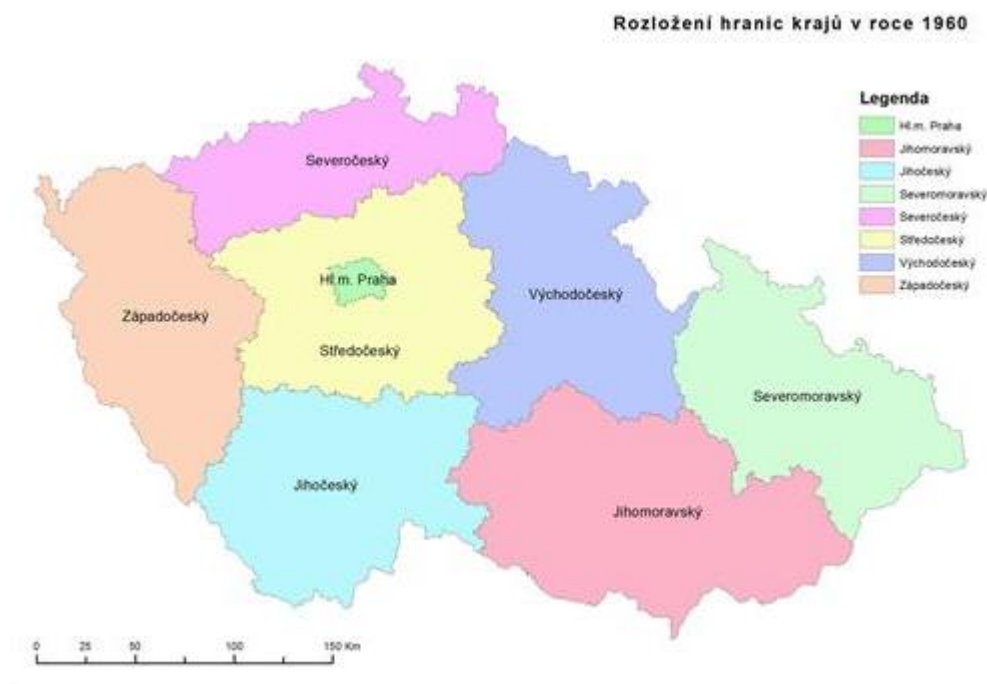
V příložených přílohách A, B je vidět rozložení jednotlivých okresů v Ústeckém kraji a také nezaměstnanost daných okresů k lednu 2018.

4 VÝVOJ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY OD ROKU 1948

V této poslední kapitole a jejích podkapitolách autor referuje o vývoji územní samosprávy na území České republiky. Vzhledem k zaměření a povaze bakalářské práce se bude autor věnovat také velmi zajímavému historickému vývoji. Nejvíce prostoru dostane období od 90. let minulého století a reformy v tomto období prováděné, jelikož určují charakter dnešních krajů i vyšších územních samosprávných celků.

4.1 Vývoj územní samosprávy na území České republiky od okupace do roku 1989

Právní vývoj po roce 1948 přestal dbát na to, že národní výbory jsou orgány jednotné lidové správy, ale spíše se na národní výbory koukal jako na orgány státní moci a orgány státní správy. K dřívějšímu pojetí samosprávy se zákonodárci nevraceli, jelikož jakákoliv snaha o vytvoření právního, ekonomického či politického předpokladu pro samostatný vývoj vyšších regionů a obcí by vyvolávala dojem narušení centralizace státního zřízení. Ústava z roku 1960 dala vznik nové podobě uspořádání krajů (Kopecký, 2017).

Obr. č. 2 kraje po roce 1960

Zdroj:(online, Kraj Vysočina, 2018)

4.2 Vývoj územní samosprávy po roce 1989, reformy územní samosprávy

K výrazným změnám vývoje územní samosprávy došlo po roce 1989, kdy nastal pád komunismu v tehdejší Československu. Změny, které přinesly pozdější reformy, jsou změny, které udávají podobu dnešním územním samosprávným celkům. Z tohoto pohledu je tato podkapitola velmi důležitou složkou pro vypracování této bakalářské práce.

Po roce 1989 bylo možné provést změny ve skladbě poslanců národních výborů, tyto změny dovoľoval zákon č. 114/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských sborů a volbě poslanců národních výborů. Hned v roce 1990 se vědělo, že bude probíhat náhrada národních výborů a již se s nimi nepočítalo, cíl by takový: vytvoření vyššího stupně samosprávy, vytvoření nových správních orgánů (okresní úřady), zrušit krajské národní výbory (jejich kompetence přebírají okresní úřady), obnovení samosprávy. Nadále ústavní zákon Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb., který pozměnil znění ústavních zákonů č. 100/1960 Sb., Ústava ČSSR a ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci přidává do hlavy sedmé (Ústavy) název Místní samospráva (Kopecký, 2017).

Základem místní samosprávy se staly obce. Hlavní zákony, které za tím stojí, jsou zákon č. 367/1990 Sb., o obcích, zákon č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev. Národní výbory již tedy nefungují a nahradily je okresní úřady, okresní úřad měl vždy svou působnost na území okresu (Kopecký, 2017).

Nenechala na sebe dlouho čekat další úprava samosprávného uspořádání a v roce 1997 byl vydán zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně samosprávných celků (krajů). Tento zákon byl realizován k 1. 1. 2000 a vznikly kraje, tak jak je dnes známe, netřeba jmenovat, jelikož jejich výčet je uveden v kapitole 3.1 a k vidění je na obrázku č. 1, těmto krajům byla přisouzena určitá území a vymezení došlo na základě územních hranic okresů. Došlo tak k rozdělení samosprávných celků na dva celky, tak jak je známe už z této bakalářské práce a to obce jako základní územně samosprávné celky a kraje jako vyšší územně samosprávné celky (Kopecký, 2017).

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích a zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, tyto dva zákony umožnili vznik krajů a určili jeho působnost, 12. listopadu 2000 byly uskutečněny první volby do zastupitelstev krajů. Dalším milníkem je zrušení výkonu a činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002, který umožnil vznik obcí s rozšířenou působností (Kopecký, 2017).

Zdali i tento krok je přínosný či nikoliv bude autor hodnotit až v závěru práce. Okresní úřady určitě měly nespornou výhodu v tom, že jejich rozsah spadal pouze na malé území. Proto by se dalo říci, že toto homogenní území spojovaly stejné mikroekonomické problémy a problémy správní.

Také kraje na obrázku č. 1 v podobě, ve které je známe dnes, vypadají chaotičtěji a méně uspořádaně, než kraje na obrázku č. 2. Kraje na obrázku č. 2 jsou si podobnější, určitě i vyrovnanější v hlediscích jako je počet obyvatel. Autor si stále klade otázku, proč muselo dojít k takovéto výrazné změně?

Všechny tyto zmíněné reformy a úpravy v uspořádání krajů budou probírány v rámci dotazníkového šetření a následně vyhodnoceny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Touto kapitolou začíná praktická část bakalářské práce. Cílem této části bakalářské práce je zpracovat výsledky dotazníkového šetření, vyhodnotit tyto výsledky a autor se zde pokusí také o návrhy, které by mohly zlepšit situaci územně samosprávných celků.

První kapitolou praktické části je kapitola dotazníkové šetření. V této kapitole autor popisuje, pro koho bylo dotazníkové šetření určeno. Důležité také je, jak bylo dotazníkové šetření realizováno. Pro celkovou přehlednost zde autor uvádí, jak byly otázky formulovány.

V první podkapitole této páté kapitoly autor již zpracovává výsledky dotazníkového šetření za pomoci grafů a v druhé podkapitole dochází již k autorovu komentáři k výsledkům dotazníkového šetření.

Kapitola šestá, tedy současná situace územně samosprávných celků je velmi podobná předešlé podkapitole pod názvem komentář k dotazníkovému šetření, ovšem v této kapitole se autor zabývá reformami, které se týkají vyhodnocení cíle práce, a proto se autor rozhodl rozdělit komentář k dotazníkovému šetření do dvou kapitol, dalo by se říci, že kapitola šestá má větší význam pro cíl práce, než podkapitola 5.2.

Poslední kapitolou praktické části je kapitola: Úvahy de lege ferenda. V této kapitole autor reaguje na výsledky dotazníků a podává vlastní návrhy a náměty, jak by se mohla zlepšit situace v oblasti územně samosprávných celků.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Praktická část této bakalářské práce na téma kraje jako vyšší územní správní celky je zaměřena na pracovníky Krajského úřadu Ústeckého kraje. Autor této práce si vybral v závislosti na počtu respondentů pro svůj kvalitní výzkum nejefektivnější formu, a sice dotazník. Dotazníkové šetření probíhalo během března tohoto roku. Autor práce vytvořil dotazník za pomoci webu survio.com a ve spolupráci s personalistkou Krajského úřadu Ústeckého kraje paní Bc. Jitkou Oslejovou byl dotazník rozeslán pracovníkům Krajského úřadu.

Krajský úřad Ústeckého kraje byl zvolen autorem práce jako vhodné místo pro dotazníkové šetření samozřejmě po předešlé konzultaci s vedoucím této bakalářské práce. Předmětem konzultace byla vysoká odbornost dotazníkového šetření, která byla šita na míru osloveným respondentům.

Autor práce počítal s tím, že pracovníci vybraného Krajského úřadu mají patřičnou odbornost k tomu, aby pro ně vyplnění dotazníku nebylo nijak velkou překážkou.

Dotazník byl personalistkou rozeslán přibližně 500. pracovníkům Krajského úřadu, z tohoto počtu odpovědělo na dotazník 61 pracovníků. Autor považuje toto číslo za úspěšné, jelikož byl dotazník rozeslán na dva pokusy a není snadné získat si pozornost a čas pracovníků Krajského úřadu.

Dotazník na téma Kraje jako vyšší územní správní celky se skládá z 22. otázek, z nichž je 5 otázek otevřených.

Dotazník se skládá z těchto otázek:

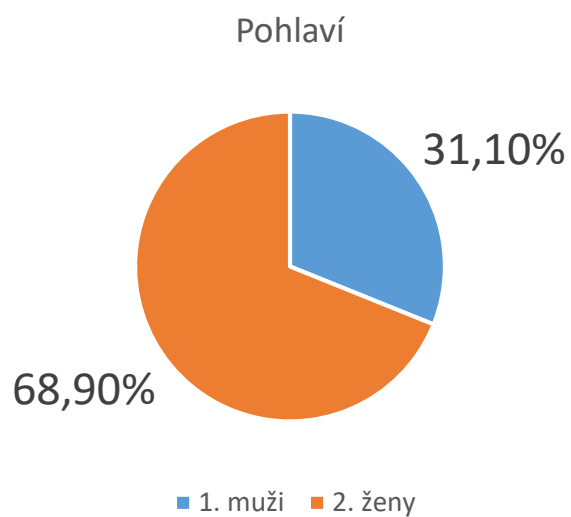
- 1) Pohlaví
- 2) Věk
- 3) Nejvyšší dosažené vzdělání
- 4) Jaká je vaše zkušenost práce ve veřejné správě? (kolik let)
- 5) Považujete současné rozdělení krajů za správné? (13 krajů + Praha)
- 6) Proč je toto rozložení krajů dle vás správné či nevyhovující?
- 7) Domníváte se, že by kraje měly být pojmenovány na stejném základě? (např. dle jejich hlavních měst - Ústecký, Karlovarský...a ne na různých základech jelikož máme například kraj Jihočeský, Vysočina apod..).

- 8) Myslíte si, že rozložení krajů před rokem 1990 (tedy 7 krajů + Praha např. Severočeský, Západočeský atd..) bylo efektivnější než dnešní podoba rozložení krajů?
- 9) Proč dle vás bylo či nebylo toto rozložení efektivnější?
- 10) Domníváte se, že bylo vhodné zrušit působnost okresních úřadů v roce 2002?
- 11) Myslíte si, že obce s rozšířenou působností jsou přínosnější, než byly okresní úřady?
- 12) Proč dle vás jsou obce s rozšířenou působností přínosnější, než byly okresní úřady, či naopak to byl nevhodný krok?
- 13) Domníváte se, že kraje vykonávají rozsah kompetencí, na které nestačí v rámci samostatné působnosti?
- 14) Myslíte si, že řadě pracovníků samosprávy chybí potřebná odbornost? (zvolení do zastupitelstev orgánů v rámci voleb, přičemž odborná znalost není ověřená).
- 15) Jaký potenciál má dle vás Ústecký kraj? (co by ho mohlo uskutečnit konkurenceschopnějším?) V čem je potenciál Ústeckého kraje?
- 16) Co sráží Ústecký kraj v jeho rozvoji?
- 17) Jaký okres je dle vás v rámci Ústeckého kraje nejzaostalejší?
- 18) Proč je právě vámi zvolený okres nejzaostalejší?
- 19) Co byste v Ústeckém kraji zlepšil/zlepšila jako první?
- 20) Považujete fakt, že kraje v České republice jsou značně odlišné jeden od druhého za důležitý? (počet obyvatel jednotlivých krajů, zaměstnanost, pracovní příležitosti apod..).
- 21) Domníváte se, že je zapotřebí provést změnu v rozložení krajů v České republice?
- 22) Myslíte si, že současná podoba a rozdělení veřejné správy jsou přínosné a efektivní pro občany České republiky?

5.1 Zpracování výsledků dotazníkového šetření

Otázka č. 1

Na tuto otázku odpovědělo z 61 respondentů 42 žen a 19 mužů.

Obr. č. 3 pohlaví

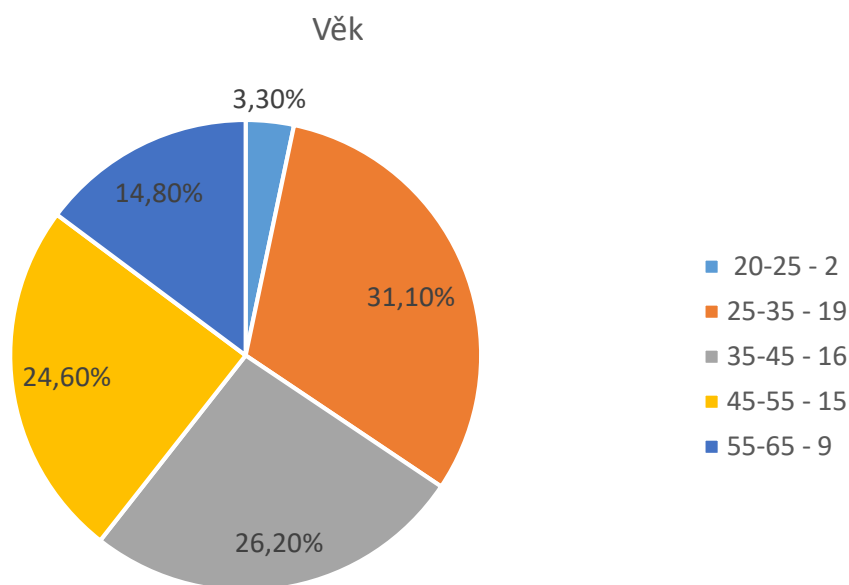
Zpracováno autorem

Otázka č. 2

Druhou otázku zodpovědělo 61 respondentů. V této otázce bylo na výběr z více možností a to věk:

- A. 20-25
- B. 25-35
- C. 35-45
- D. 45-55
- E. 55-65

Nejvíce respondentů bylo ve věku 25-35 let a to 19, následuje věk 35-45 s 16. respondenty, poté věk 45-55 s 15. respondenty, následuje možnost za E. 55-65, kde bylo 9 respondentů a na posledním místě s počtem 2. dotazovaných je možnost za A.

Obr. č. 4 věk

Zpracováno autorem

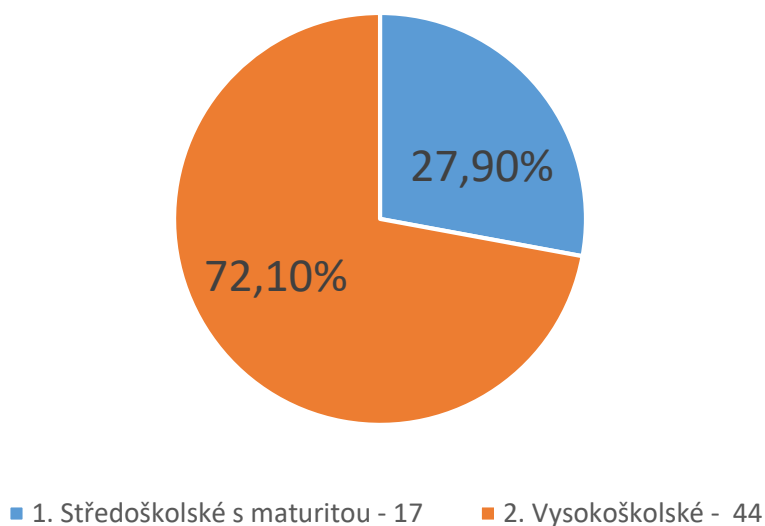
Otázka č. 3

Otázka číslo 3 týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání dotazovaných měla na výběr tyto odpovědi:

- A. Základní
- B. Středoškolské bez maturity
- C. Středoškolské s maturitou
- D. Vysokoškolské

Na tuto otázku odpovědělo všech 61 respondentů a zastoupení odpovědí je následující: Odpověď za A nezaškrtl nikdo, stejně tak odpověď za B. Zastoupení má pouze odpověď C a to se 17. respondenty a odpověď D s 44. respondenty.

Nejvyšší dosažené vzdělání

Obr. č. 5 nejvyšší dosažené vzdělání

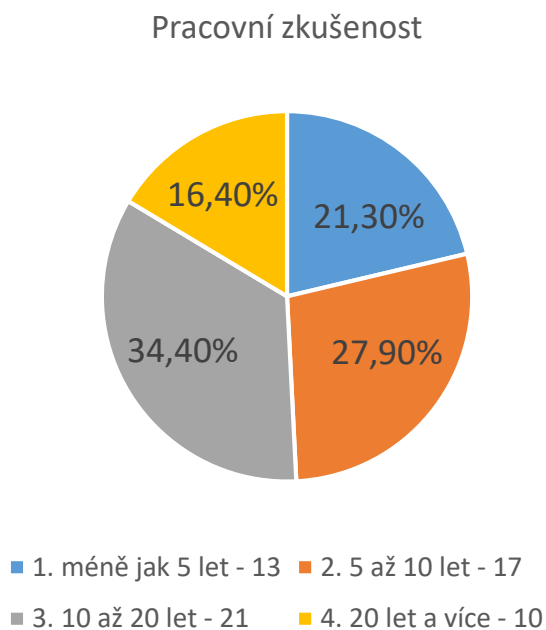
Zpracováno autorem

Otázka č. 4

Na otázku: Jaká je vaše zkušenost práce ve veřejné správě? Odpovědělo všech 61 respondentů, na výběr byly tyto odpovědi:

- A. Méně jak 5 let
- B. 5 až 10 let
- C. 10 až 20 let
- D. 20 let a více

Z těchto 4. možných odpovědí získala nejvíce hlasů možnost za C v počtu 21 dotazovaných, následuje odpověď za B 5 až 10 let s počtem 17. respondentů. Předposlední je možnost za A s 13. odpovídajícími a poslední je odpověď za D s počtem 10.

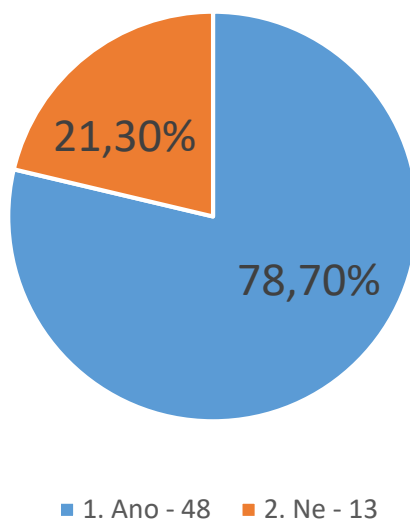
Obr. č. 6 pracovní zkušenost ve veřejné správě

Zpracováno autorem

Otázka č. 5

Na otázku č. 5 odpovědělo 61 respondentů celkem jednoznačně. Otázka, zdali považují dotazování současné rozložení krajů za správné, měla prostou odpověď, buďto Ano či Ne. Volbu za A tedy Ano zaškrtno 48 respondentů. Ne zaškrtno 13 respondentů.

Považujete současné rozložení krajů za správné?

Obr. č. 7 rozložení krajů

Zpracováno autorem

Otázka č. 6

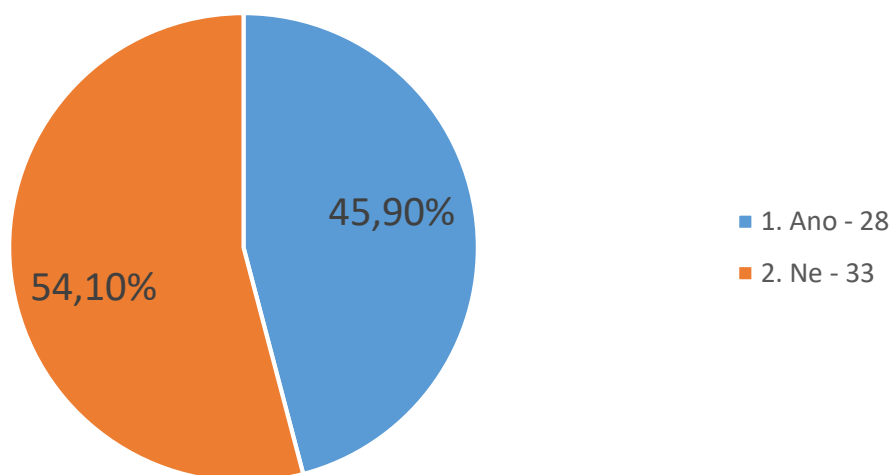
Otevřená otázka číslo 6, kde se autor práce ptá, proč považují respondenti současné rozložení krajů za správné či naopak nevyhovující, reaguje na otázku číslo 5. Autor vybral 10 nejzajímavějších odpovědí, jelikož odpovědí je 61. Odpovědi jsou:

- 1) Pojímám vesměs region dle historických reálií včetně skladby obyvatelstva, přírodního bohatství, CHKO... Rozhodně bych se je již nesnažila opět změnit neb by to státní rozpočet (potažmo nás občany) stálo zbytečné peníze (vznik nových krajských úřadů, vybavení budov, administrativního aparátu atd.)
- 2) Funguje velmi dobře, přerozdělování republiky by vedlo k tomu, že by zase nějakou dobu nic řádně nefungovalo.
- 3) No nemůžu říct, že je pro mě úplně správné, především co se týče spadajících okresů do daného kraje, ale jelikož jsem tohle nikdy neřešila, tak nemůžu posoudit. Dřív jich bylo méně a stejně je zrušili a nechali jenom okresy. Na jednu stranu, čím méně "vládců" (v případě méně krajů), tím větší klid, ale zase na druhou stranu (při 13 krajích), takhle mají aspoň větší přehled, kde je co nutné opravit, postarat se apod.
- 4) Vhodná velikost samosprávných celků k pokrytí oblastních problémů.
- 5) Příliš mnoho krajů na poměrně malé území ČR.
- 6) Neodpovídá administrativnímu členění v rámci evropského rámce (tzv. NUTS) - kraje by měly být větší a početně by jich mělo být méně - tak jak původně navrhovali odborníci - maximálně 9 krajů celkem.
- 7) Po zrušení okresních úřadů je velikost pro správu vyhovující.
- 8) Je přehledné.
- 9) Nerespektují zemské hranice, některé ani spádovost či jsou zcela umělé.
- 10) Kraje jsou více dostupné dané oblasti, problémy může řešit rychleji. Zároveň má přehled nad jednotlivými okresy a dokáže rychleji reagovat na potřeby obyvatel a popřípadě udělat nějaké opatření, např. při sociální práci a rozvoji sociálních služeb.

Otázka č. 7

Otázka číslo 7 je také založena na uzavřené odpovědi Ano či Ne. Tato otázka ukazuje neshodu v názorech, jelikož respondenti odpovídali na to, zdali by měly být kraje pojmenovávány na stejném základě. Například jenou podle hlavních měst daného kraje (problém u Středočeského kraje). Z 61 odpovědí je 28 respondentů proto, aby byly kraje pojmenovány na stejném základě, 33 respondentů je proti.

Měly by být kraje pojmenovány na stejném základě?

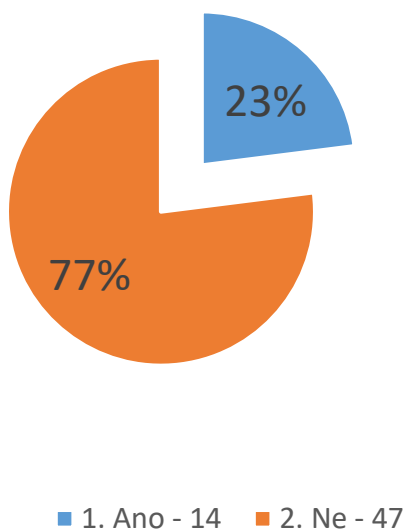
Obr. č. 8 pojmenování krajů na stejném základě

Zpracováno autorem

Otázka č. 8

Otázka číslo 8 se zabývá rozložením krajů, je uzavřená a respondenti odpovídali Ano či Ne. Otázka zněla, zdali se dotazovaní domnívají, že rozložení krajů před rokem 1990 (7 krajů + Praha) bylo efektivnější než dnešní podoba rozložení krajů. Pro odpověď Ano se vyslovilo z 61 dotazovaných 14 osob, odpověď Ne zvolilo 47 dotazovaných. Graficky to vypadá takto:

Bylo rozložení krajů před rokem 1990 efektivnější než současné rozložení krajů?

Obr. č. 9 efektivita rozložení krajů

Zpracováno autorem

Otázka č. 9

Tato otázka je reakcí na předešlou 8. otázku, kde se autor ptá, zdali bylo rozložení krajů před rokem 1990 efektivnější než současné rozložení krajů. V této otázce odpovídali respondenti otevřenou formou odpovědi na to, proč si právě myslí, že rozložení před rokem 1990 bylo či nebylo efektivnější než současné rozložení krajů. Autor opět vybírá z 61. odpovědí 10 nejzajímavějších:

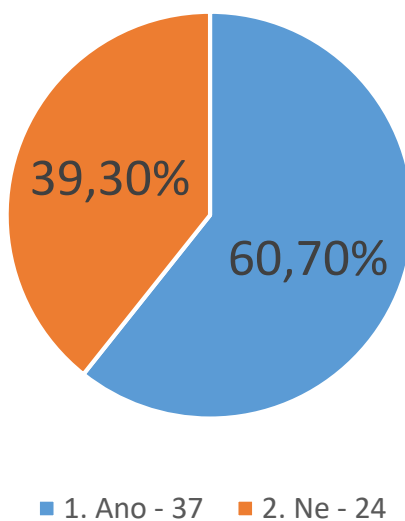
- 1) Právě kvůli tomu, že byly spojovány kraje, které např. neměly stejné problémy.
- 2) Podle mého názoru musí mít kraje optimální velikost, jako je to nyní, řekl bych řízení a vedení území o velikosti dvou krajů, jako to bylo před rokem 1990, přinášelo mnohem větší rizika, než je současný stav a s tím souvisí i rozvoj takového území.
- 3) Kraje byly nepřiměřeně velké, některým větším městům se upíralo jejich postavení (rivalita Ústí x Liberec, Pardubice x Hradec). Nyní je snadnější identifikace s krajem.
- 4) Nebylo špatné ani původní rozložení krajů před rokem 1990. Kraje mají svůj smysl, možná je toto rozložení efektivní z důvodu menší agendy pro každý kraj. Naopak nárůst administrativy?
- 5) Bylo méně zainteresovaných stran a zaměstnanců, ale o to efektivnější bylo plánování. Po zrušení Severočeského kraje a jeho rozdělení na Ústecký a Liberecký kraj například nebylo provedeno plánované kapacitní dopravní propojení měst Ústí n. L. a Liberce a i v jiných oblastech zejména v příhraničních se rozvoj zpomalil a lze říci dokonce i zastavil. EU spojuje jednotlivé země ve funkční celek, ale naopak ČR zmenšilo krajské uspořádání.
- 6) Každý kraj spravuje menší část území a může cíleně řešit více problémů.
- 7) Viz předchozí otevřená odpověď - kraje by měly reflektovat evropský rámec, velikostí i počtem obyvatel, které zastupují - nebyla by potřeba tvorby regionálních operačních programů kvůli administraci dotací z EU. Karlovarský a Liberecký kraj jako samostatné celky jsou naprosto nesmysl.
- 8) Efektivnější bylo v tom, že kraje byly větší a bylo jich méně, tedy i méně umělých a geograficky nepotřebných či nesmyslných regionů, i když takový Severočeský kraj byl stejně zvláštní.

- 9) Nemohu moc srovnávat, ale např. do Severočeského kraje spadalo území, které je velmi odlišného charakteru (Liberecko - klimaticky, od toho jsou dány jiné potřeby území).
- 10) Nebylo, protože kraje byly obsáhlejší a dnešní podoba rozdělení krajů je efektivnější jak z hlediska sledování nezaměstnanosti, vzdělanosti, tak i možnostem hospodařit.

Otázka č. 10

Otázka desátá se zaměřuje na okresní úřady a zrušení jejich působnosti. Zjišťuje, zdali se pracovníci Krajského úřadu domnívají, jestli bylo vhodné zrušit působnost okresních úřadů v roce 2002. Z 61 dotazovaných se 37 respondentů domnívá, že to vhodné bylo a 24 si myslí, že nikoliv.

Bylo zrušení působnosti okresních úřadů vhodné?

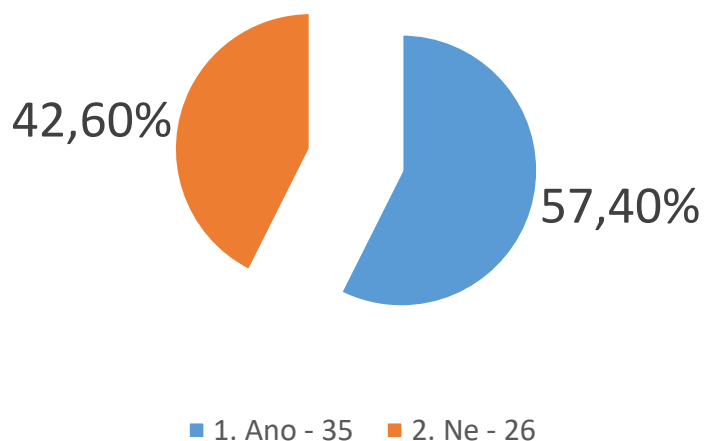
Obr. č. 10 zrušení působnosti okresních úřadů

Zpracováno autorem

Otázka č. 11

Otázka číslo 11 zjišťuje, zdali si pracovníci Krajského úřadu myslí, že současné obce s rozšířenou působností jsou přínosnější, než byly okresní úřady do roku 2002. Z 61 respondentů zaškrtno možnost Ano 35 osob, 26 respondentů si myslí, že obce s rozšířenou působností nejsou přínosnější, než byly okresní úřady.

Jsou obce s rozšířenou působností přínosnější, než byly
okresní úřady?

Obr. č. 11 obce s rozšířenou působností

Zpracováno autorem

Otázka č. 12

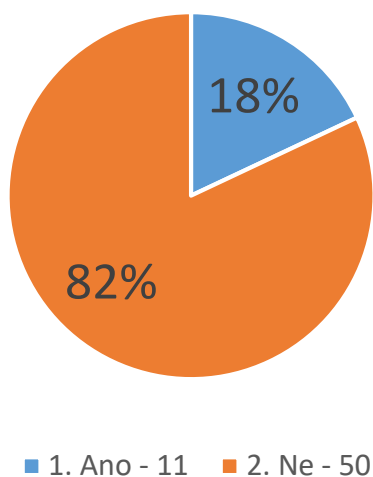
Otázka dvanáctá reaguje na předešlou 11. otázku. V této otázce odpovídali respondenti otevřenou odpovědí, proč se domnívají, že jsou obce s rozšířenou působností přínosnější, než byly okresní úřady. Autor opět vybírá 10 nejzajímavějších odpovědí:

- 1) Z pohledu mikroregionu měl okres větší integritu, přednostové měli "přímý" kontakt s ministerstvem a při jednání s ním bylo vše rychlejší a operativnější. Okresy opravdu řešily problémy a potřeby okresu. III. obce jsou pouze instituce s příslušnými správními úřady v jejich rámci je výkon přenesené působnosti (např. stavební úřad, životní prostředí), ale v praxi je nezajímá ucelený pohled a zájem o rozvoj spádového území obce III. typu, ale je jim jedno, co se děje v jednotlivých katastrofách obcí.
- 2) Nebyl to vhodný krok, neboť okresní úřady byly apolitické, jednalo se o čistý výkon státní správy, zaměstnanci ORP podléhají politickému vedení, ke své práci plní ještě ve většině případů úkoly samosprávy (připravují materiály do rad a zastupitelstev) a mnohdy rozhodují o věcech samosprávy (např. stavební zákon).
- 3) Obce s rozšířenou působností působí jako obec a okres najednou, což zvládne.
- 4) ORP mají blíže ke svým obyvatelům.
- 5) Obecný problém je v tom, že zánikem okresních úřadů zanikla "čistá" státní správa, sloučení státní správy a samosprávy je z hlediska výkonu přenesené působnosti problém
- 6) Do agend velmi často zasahují politici, oproti okresním úřadům, které takto ovlivněné nebyly.
- 7) Přenesením na obce se výkon státní správy přiblížil lidem, je dostupnější.
- 8) Správa se sice možná přiblížila občanovi (více ORP v jednom okrese), stejně jako u krajů však došlo k provázání samosprávy a státní správy.
- 9) Větší znalost místních poměrů a tedy větší efektivita jejich činnosti.
- 10) Nemají všechny kompetence jako bývalé okresní úřady, a především nejsou to samostatné státní orgány! Fatální chybou bylo sloučit státní správu a samosprávu do jediné veřejné správy! Důsledek: neobjektivní nesamostatná státní správa (nezákonná), podjatost, která se řádně podle neřeší.

Otázka č. 13

Otázka třináctá ohledně samostatné působnosti krajů, měla jednoznačnou odpověď. Respondenti vybírali z možnosti Ano či Ne. Na otázku, zdali se respondenti domnívají, že kraje vykonávají v rámci samostatné působnosti kompetence, na které nestačí, odpovědělo z 61 respondentů 11 dotazovaných Ano a zbylých 50 Ne.

Vykonávají kraje v rámci samostatné působnosti rozsah kompetencí, na které nestačí?

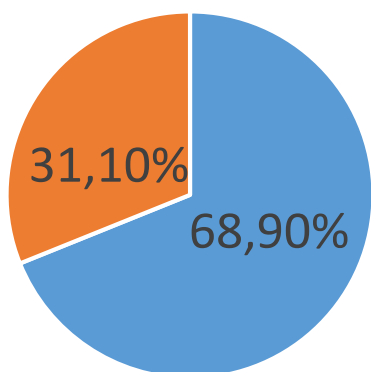
Obr. č. 12 samostatná působnost krajů

Zpracováno autorem

Otázka č. 14

Velmi zajímavá otázka číslo 14 měla za úkol zjistit, jestli se pracovníci Krajského úřadu domnívají, že řadě pracovníků samosprávy chybí potřebná odbornost k vykonávání náležité funkce. Tato uzavřená otázka má pro autora práce dobrý výsledek. Z 61 dotazovaných zaškrtnulo 42 respondentů možnost Ano a 19 respondentů možnost Ne.

Chybí řadě pracovníků samosprávy potřebná odbornost
k vykonávání náležité funkce?

■ 1. Ano - 42 ■ 2. Ne - 19

Obr. č. 13 odbornost pracovníků samosprávy

Zpracováno autorem

Otázka č. 15

Otevřená otázka č. 15 zaměřená na potenciál Ústeckého kraje. Respondenti odpovídali otevřeně, co si myslí, že je největším potenciálem Ústeckého kraje. Autor vybírá 10 nejzajímavějších odpovědí.

- 1) Ústecký kraj má úžasnou zeměpisnou polohu, jsou tu krásné hory, nížiny, roviny. Potenciál je určitě v turistice, má co nabídnout, pokud by to však uměl využít. Neumí a chátrá. Těžařům za peníze prodá cokoli, ty však kraji užitek žádný nenesou, jdou do kapes jiných. V Ústeckém kraji chybí především a hlavně vzdělaní lidé, kteří by svými znalostmi pomohli se dostat z posledních příček životní úrovně. Ústeckému kraji určitě na kráse nepřidávají vznikající ghetta.
- 2) Podle mého názoru má Ústecký kraj velký potenciál, který se nyní určitě i zvětšil dokončením dálnice D8. Hlavní potenciál vidím v těžbařském průmyslu, Ústecký kraj vždy bude spojován s těžbou a chemickým průmyslem a není možné, aby tato činnost byla na území Ústeckého kraje zastavena, o což se řada organizací "ochránců přírody" pokouší, bez těchto činností bude patřit Ústecký kraj na poslední příčku mezi kraji.
- 3) Jednou pro vždy zastavit těžbu hnědého uhlí.
- 4) Potenciál má dobrý, ale stále je nutné zajistit 1. aby byla plně průjezdná D8, 2. jak již bylo výše uvedeno, kapacitní dopravní propojení UL/LBC, 3. dále je nutné zkapacitnění rychlostní tratě SRN/ČR, 4. splavnění Labe, 5. zaměstnanost, včetně aktivního začlenění nepřizpůsobivých občanů do společnosti, 6. doplnit možnosti vzdělávání na všech úrovních.
- 5) Přeshraniční spolupráce, turismus, přírodní bohatství, lithium.
- 6) Turistický rozvoj, blízkost Německa, změna struktury průmyslu, nutnost zlepšení soc. struktury obyvatel (aby zůstávali či dokonce přicházeli VŠ vzdělaní lidé, neutíkali mladí lidé do velkých měst), ochrana přírody, rozvoj venkova, tlak na inovace, výroba s přidanou hodnotou - ne montovny a sklady s dělnickými profesemi (př. v MS kraji již před 10. lety zahájili činnost výzkumná a inkubační centra), revitalizace brownfieldů - ne zábory půdy za městy. Využití husté sítě železnic!
- 7) Má široký záběr. Zemědělství, vinařství, průmysl, turistika.
- 8) Potenciál růstu vidím především v rozvoji turistického ruchu vnitro krajského i přeshraničního, většího využití nabízené vodní cesty

- 9) Po revitalizaci území, po těžbě by se kraj mohl více orientovat na rekreaci a tím přitáhnout i více lidí do jednotlivých regionů kraje a to nejen jako turisty, ale i jako nové obyvatele.
- 10) Značný - disponuje lidskými zdroji, dopravní dostupností, jedná se o kraj hraniční - je zde značný prostor pro rozvoj průmyslu, ale i turistiky (České středohoří, Krušné hory, Labské pískovce, cykloturistiky apod.

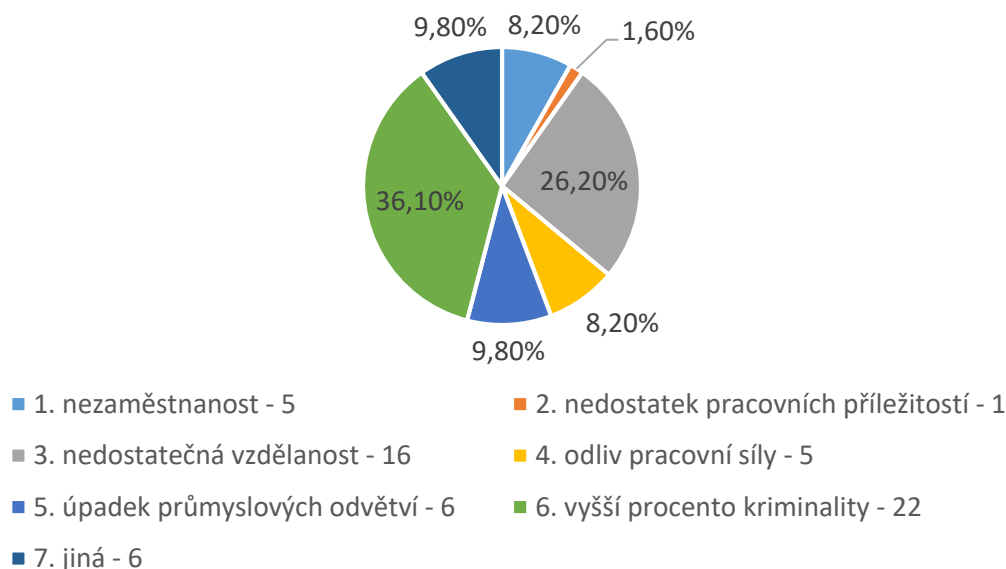
Otázka č. 16

Otázka č. 16, měla za úkol zjistit od respondentů, co nejvíce sráží Ústecký kraj v jeho rozvoji. Na výběr bylo ze 7. možností:

- 1) Nezaměstnanost
- 2) Nedostatek pracovních příležitostí
- 3) Nedostatečná vzdělanost
- 4) Odliv pracovní síly (např. Německo, Praha)
- 5) Úpadek průmyslových odvětví
- 6) Vyšší procento kriminality (růst sociálně vyloučených lokalit)
- 7) Jiná

Z 61 respondentů vybralo nejvíce z nich možnost 6. Vyšší procento kriminality – růst sociálně vyloučených lokalit a to 22 dotazovaných. Na druhém místě se umístila odpověď 2. se zastoupením 16 respondentů. Na třetím místě skončila odpověď 7. společně s 5., obě dvě shodně po 6 dotazovaných. Dále následovaly možnosti 4. a 1. – shodně s 5. zástupci a na posledním místě odpověď 2. s jedním zaškrtnutím.

Co sráží nejvíce Ústecký kraj v jeho rozvoji?

Obr. č. 14 rozvoj Ústeckého kraje

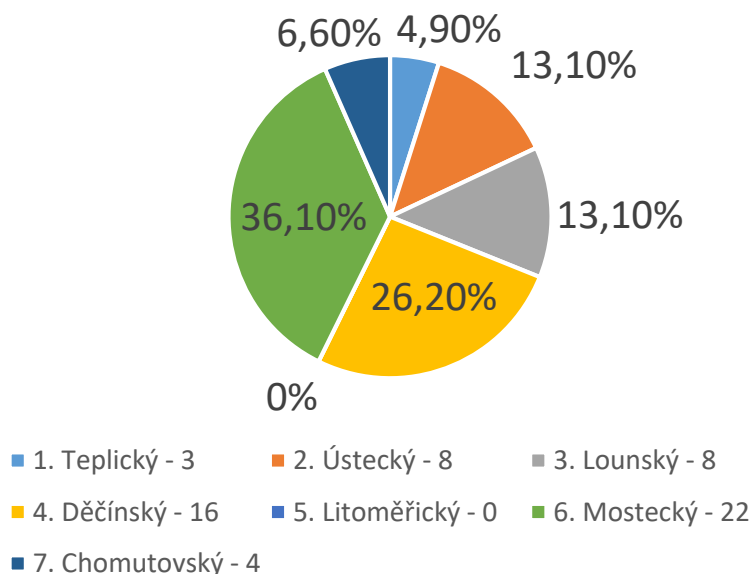
Zpracováno autorem

Otázka č. 17

Sedmnáctá otázka, na kterou dotazovaní odpovídali, zjišťovala, jaký okres je dle respondentů nejzaostalejší v rámci Ústeckého kraje, na výběr byly okresy: Teplický, Ústecký, Lounský, Děčínský, Litoměřický, Mostecký a Chomutovský.

Z 61 respondentů získal nejvíce hlasů okres Mostecký a to 22, následoval okres Děčínský s 16 respondenty, Na třetím místě společně okres Lounský a Ústecký shodně s 8 hlasy. Dále okres Chomutovský, pro který se rozhodli 4 respondenti. Nejlépe dopadly okresy Teplický a Litoměřický. Teplický okres zaškrtili 3 respondenti a Litoměřický zůstal na nule.

Který okres je v rámci Ústeckého kraje nejzaostalejší?

Obr. č. 15 nejzaostalejší okres Ústeckého kraje

Zpracováno autorem

Otázka č. 18

Proč je právě vámi zvolený okres nejzaostalejší? Toto je 18. otázka, na kterou odpovídali respondenti otevřenou formou odpovědi. Autor vybral 10 nejlepších odpovědí.

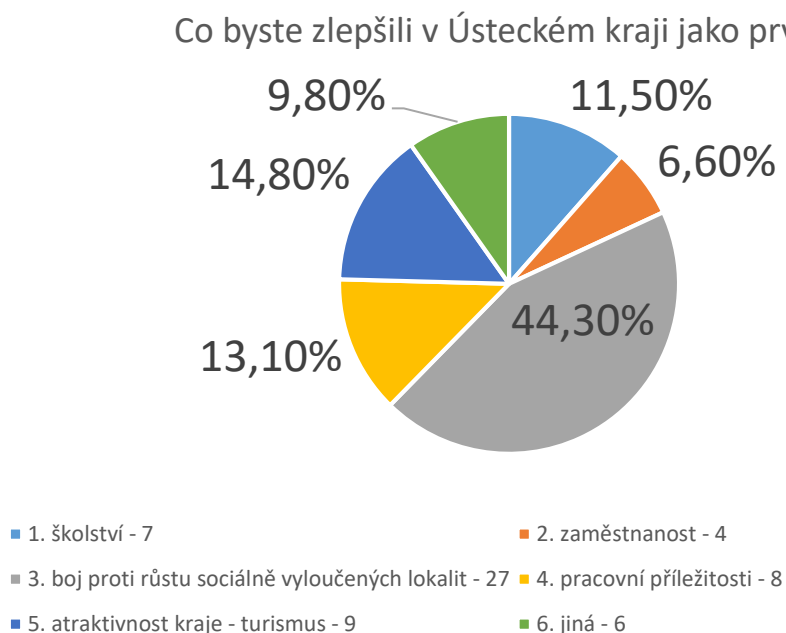
- 1) Vyloučené lokality - hlavně Šluknovský výběžek, odliv obyvatel a pracovní síly.
- 2) Děčínský okres považuji za nejzaostalejší z toho důvodu, že v řadě obcí došlo úpadku průmyslové výroby, po nichž nyní zůstávají pouze prázdné průmyslové objekty, které vyvolávají velký pocit zaostalosti. Důležitým faktem je i vzdálenost Šluknovského výběžku, který není v rámci kraje perspektivní, což má za následek vytváření ghett a růstu kriminality. V tomto okrese také podle mne dochází k největšímu odlivu mozků do Německa.
- 3) Ve všech jsem byla a nepřijde mi zaostalý ani jeden, ale musela jsem jeden vybrat. Vždycky je to o lidech a na Chomutovsku mi přijde, že se lidé nejméně zajímají o své okolí.
- 4) Lounský okres - zemědělský charakter - ale dnes úpadek zemědělství, mnoho obcí s malým rozpočtem, vysídlování, špatná dopravní obslužnost (vlaky se ruší, busy 1x za dopoledne), není zázemí služeb - lékař, obchody, MŠ a ZŠ. Nutnost daleko dojíždět za prací. Velmi podobné (až stejné) problémy mají ale horské oblasti v okresech s Krušnými h. a Lužickými h. (CV, MO, TP, ÚL, DC)!
- 5) Město Most je vyloučenou lokalitou. Žije se tam v ghettech, hodně chudinských čtvrtí viz Chanov. Ale o moc líp tady v tom není ani Ústí nad Labem - Mojžíř, Předlice. Problém je hlavně soužití s Romy, nedostatečnou nabídkou pracovních příležitostí a zvýšenou mírou kriminality.
- 6) Mostecko - nejvyšší nezaměstnanost, zadluženost, kriminalita.
- 7) Není uvedeno z jakého hlediska (kulturní, historické hodnoty, pracovní místa, apod.). Lounský dle mého zaostává podle více hledisek, dáno nejspíš rozlehlostí, má malé obce a horší napojení na dopravu, větší vzdálenosti mezi obcemi.
- 8) Nedokáží si na Lounsku vybavit nic zajímavého.
- 9) Most, infrastruktura, znečištěné ovzduší, kriminalita, mnoho vyloučených lokalit, nezaměstnanost.
- 10) Děčínský okres - Málo obydlené Krušné hory s drsnými podmínkami pro život a obyvatelé ve městech se převážně živilí hornictvím - nic jiného neuměli.

Otázka č. 19

Otázka osmnáctá byla zaměřena na to, co by respondenti zlepšili jako první v Ústeckém kraji. Na výběr byly tyto odpovědi:

- 1) Školství
- 2) Zaměstnanost
- 3) Boj proti růstu sociálně vyloučených lokalit
- 4) Pracovní příležitosti
- 5) Atraktivnost kraje – turismus
- 6) Jiná

Podle předchozích otázek je už zřejmě jasné, že nejčastěji zvolená odpověď je 3. tedy boj proti růstu sociálně vyloučených lokalit, pro tuto možnost se rozhodlo 27 z 61 dotazovaných, Následuje odpověď 5. s 9 hlasy. Třetí je možnost 4. pracovní příležitosti s počtem 8 respondentů, čtvrté místo patří školství, tuto možnost si vybralo 7 respondentů. Předposlední je možnost jiná s počtem 6. a poslední je zaměstnanost se 4. hlasy.

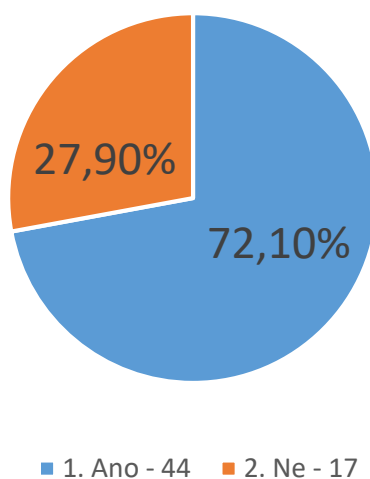
Obr. č. 16 zlepšení Ústeckého kraje

Zpracováno autorem

Otázka č. 20

Uzavřená otázka číslo 20, u které respondenti odpovídali, zdali považují fakt, že jsou kraje v České republice značně odlišné jeden od druhého (počet obyvatel jednotlivých krajů, zaměstnanost, pracovní příležitosti apod.) za důležitý. Z 61 dotazovaných vybralo možnost Ano 44 respondentů a zbylých 17 možnost Ne.

Považujete fakt, že jsou kraje odlišné jeden od druhého za důležitý?

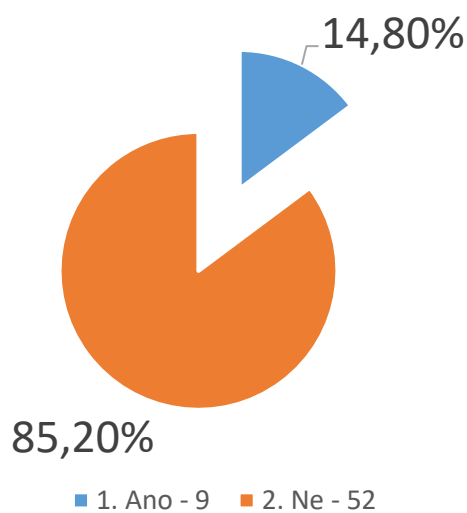
Obr. č. 17 odlišnost krajů

Zpracováno autorem

Otázka č. 21

Na 21. otázku, zdali se respondenti domnívají, že je zapotřebí provést změnu v rozložení krajů v České republice, odpovědělo z 61 dotazovaných pouhých 9, že Ano. Možnost Ne vybralo 52 dotazovaných. Graficky to vypadá jednoznačně.

Domníváte se, že je zapotřebí provést změnu v rozložení krajů České republiky?

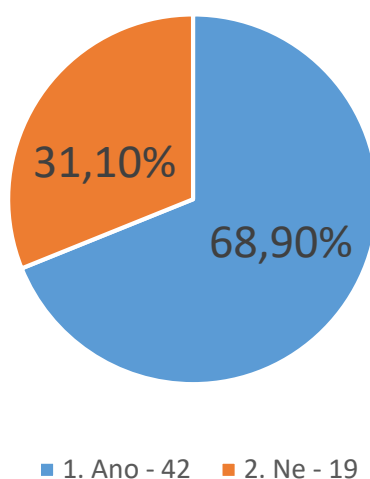
Obr. č. 18 rozložení krajů v České republice

Zpracováno autorem

Otázka č. 22

Poslední uzavřená otázka a poslední otázka celkově číslo 22. Otázka směřovala na to, jestli si dotazovaní myslí, že je současná podoba a rozdělení veřejné správy přínosná a efektivní pro občany České republiky. Všechny 61 respondentů odpovídalo na tuto otázku a pro odpověď Ano se rozhodlo 42 z nich, odpověď Ne získala 19 dotazovaných.

Myslíte si, že současná podoba a rozdělení veřejné správy je přínosná a efektivní pro občany ČR?

Obr. č. 19 současné rozložení a podoba veřejné správy

Zpracováno autorem

5.2 Komentář k dotazníkovému šetření

V této podkapitole autor navazuje na výsledky dotazníkového šetření a vyhodnocuje je.

U první otázky dotazníkového šetření se ukázalo, že více jak 2/3 dotazovaných tvořily ženy, což není pro autora práce překvapením, jelikož se sám domníval, že na různých úřadech v České republice pracuje více žen než mužů, takže výsledek první otázky byl očekávaný ve prospěch žen.

Druhá otázka směřující na věk měla být původně jiná. Autor po konzultaci s vedoucím této bakalářské práce otázku změnil. Vedoucí práce navrhl, aby respondenti byli staršího věku a také, aby byli pracovně zkušení ve veřejné správě. Tím zamýšlel to, že by takto starší a zkušení respondenti měli současnou podobu veřejné správy s čím srovnávat dle vlastní zkušenosti. Tento cíl se nepodařilo splnit, jelikož jak se ukázalo, tak získat si čas pracovníků Krajského úřadu není snadné, proto je autor rád alespoň za 61 respondentů různého věku.

U otázky třetí zabývající se vzděláním respondentů nedošlo k žádnému překvapivému výsledku a ukázalo se, že většina respondentů má vysokoškolské vzdělání.

Čtvrtá otázka je velmi podobná té druhé, věk souvisí s pracovní zkušeností respondentů, opět byl cíl, aby respondenti měli co největší možnou pracovní zkušenost ve veřejné správě, ale jak již autor zmiňoval, není snadné si získat pracovníky Krajského úřadu. Přesto je to výsledek příjemný, jelikož nejvíce respondentů mělo pracovní zkušenost ve veřejné správě více jak 10 let.

Nyní se dostává autor ke komentáři 15. otázky. Autor si ponechává přeskočené otázky do další kapitoly, která má pro bakalářskou práci větší význam, než tato kapitola. V patnácté otázce se autor dotazoval respondentů, v čem je největší potenciál Ústeckého kraje. Jak se ukázalo, tak se respondenti rozdělili na dvě skupiny. První skupina vidí jako největší potenciál Ústeckého kraje v jeho krajině a prostředí, tudíž chce využít tyto faktory k rozvíjení turismu. Druhá skupina vidí potenciál v tradici Ústeckého kraje, jako průmyslového kraje (například těžba lithia). Autor práce se ztotožňuje se smýšlením skupiny první.

Další otázka v řadě 16. a její překvapivý výsledek pro autora. Domnívá se, že Ústecký kraj sráží v jeho rozvoji nejvíce odliv pracovní a kvalifikované síly, a to především do Prahy a Německa. Dotazníkové šetření ukázalo, že respondenti vidí ve faktoru vysoké kriminality a růstu sociálně vyloučených lokalit příčinu toho, co sráží Ústecký kraj v jeho rozvoji.

Sedmnáctá otázka nepřinesla pro autora neočekávané zjištění. Sám autor považuje za nejzaostalejší okresy právě Děčínský a Mostecký. Litoměřický okres je nejspíše považován za nejvyspělejší díky své poloze, která je poměrně blízko Prahy.

Otázka číslo 18. je reakcí na předešlou 17. otázku a odpovědi autora přesvědčili o jeho správné představě a důvodech, proč právě Mostecký či Děčínský okres je nejzaostalejší v rámci okresů Ústeckého kraje. Mostecký okres je vnímán jako nejzaostalejší zřejmě proto, že má velké problémy s kriminalitou a nezaměstnaností. Děčínský okres je zase pro respondenty příliš odlehlý, v horské oblasti a s nechvalně proslulým Šluknovským výběžkem.

V následující 19. otázce si autor opět ověřil, že jeho hypotéza je správná. Protože jak autor sám, tak i pracovníci Krajského úřadu se společně domnívají, že jako první věc by v Ústeckém kraji měla být řešena problematika sociálně vyloučených lokalit a následně hned zvýšení atraktivnosti kraje. Autor je přesvědčen, že atraktivnost kraje souvisí právě s počtem vyloučených lokalit, kdyby se tento problém podařilo zlepšit, tak by se stal Ústecký kraj vyhledávanějším pro život, což by mohlo znamenat příchod nových obyvatel a menší počet odlivu kvalifikované pracovní síly.

6 SOUČASNÁ SITUACE ÚZEMNĚ SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

Tato kapitola navazuje na kapitolu předchozí a je také komentářem dotazníkového šetření. V předchozí kapitole byla vynechána zhruba polovina otázek z dotazníku, tyto otázky a komentář k nim se objeví v této kapitole, jelikož tato kapitola je pro výsledek celé bakalářské práce velmi důležitá. Za pomoci respondentů autor v této kapitole vyhodnocuje vhodnost současné právní úpravy veřejné správy.

První otázka z dotazníku, která se objeví v této kapitole, je otázka číslo 5. zabývající se současným rozložením krajů v České republice. Z autorova pohledu nedopadl výsledek této otázky dobře, jelikož autor si nemyslí, že současné rozložení krajů je správné. S autorem bohužel nesouhlasí 48 respondentů. Ti všichni považují současné rozložení krajů za správné.

Otevřená otázka číslo 6 přiměla autora k zamyšlení, jelikož odpovědi mu přinesly nové informace o tom, proč je současná podoba rozložení krajů správná.

Od otázky číslo 7 si autor sliboval, že bude rozdělovat respondenty na dva tábory. Pojmenování krajů na stejném základě považuje za jeden z hlavních pilířů přehlednosti. Autor se dále domnívá, že odborně znalí lidé nemají problém s přehledem o krajích, ale laikové mohou mít určité problémy, jelikož pojmenování krajů dle různých základů je chaotické a podle autora nepřehledné. Větší počet respondentů ovšem odpověděl ne, autor si to vysvětluje tím, že možná změna, která by vyvolala nové pojmenování krajů, by přinesla jiné problémy a zpočátku chaos.

Zklamání pro autora přinesla otázka osmá, jelikož autor se domnívá, že rozložení krajů před rokem 1990 bylo efektivnější než současná podoba rozložení krajů, ovšem 77% respondentů si myslí opak., což je poměrně překvapivě velké číslo.

Devátá otázka s možností otevřené odpovědi opět ukazuje autorovi, že jeho pohled na současné rozložení krajů nemusí být správný. Po důkladném zvažování nakonec uznává názory respondentů. Na základě položených otázek je považuje za objektivní. I přes původní přesvědčení o tom, že současné rozložení krajů není efektivnější a lepší, tak s některými názory musí souhlasit.

Další otázka číslo 10. potěšila autora, jelikož si respondenti nejsou jednoznačně jistí v tom, zda bylo vhodné zrušit působnost okresních úřadů v roce 2002. Sám autor považuje tento krok za nevhodný, protože se domnívá, že okresní úřady plnily svou funkci dobře.

Pracovníci Krajského úřadu dali přednost odpovědi, že zrušení působnosti okresních úřadů bylo vhodné a to je pro autora překvapivý výsledek. Ukazuje ovšem, že ne jednoznačně a to autora těší, jelikož se ukazuje, že autorův postoj není příliš odlišný.

Autor zjišťuje, že jeho názor je v této kapitole většinou odlišný od názoru většiny respondentů. Tak tomu je i u otázky 11., kde respondenti odpovídali na otázku, zdali si myslí, že jsou obce s rozšířenou působností přínosnější, než byly okresní úřady. Autor si to nemyslí a považuje obce s rozšířenou působností za více zaujaté orgány a za více nepřehledné, jelikož jich je více, než bylo okresů. Tato otázka splnila cíl i přesto, že se autorova hypotéza nepotvrdila. Autor je spokojený s výsledkem této otázky, protože se opět ukazuje, že pracovníci Krajského úřadu se rozdělili na dvě skoro stejně početné skupiny, ale znovu vyhrála odpověď proti autorovi.

Otevřená otázka číslo 12 opět dokázala vyvolat v autorovi potřebu zamyšlení se nad jeho postojem. Tentokrát ale autor zůstává věrný svému původnímu tvrzení, že obce s rozšířenou působností nejsou přínosnější, než byly okresní úřady. Důvodem je souhlas s některými respondenty, kteří tvrdí, že obce s rozšířenou působností nejsou samostatné státní orgány a jsou ovlivňovány politickými zájmy. S touto odpovědí se autor naprosto ztotožňuje: „Obecný problém je v tom, že zánikem okresních úřadů zanikla "čistá" státní správa, sloučení státní správy a samosprávy je z hlediska výkonu přenesené působnosti problém.

Další možná poněkud zbytečná otázka číslo 13, jelikož šetření probíhalo na Krajském úřadě a autor nepočítal s tím, že by pracovníci KÚ zaškrtnuli možnost, která by znamenala, že kraje vykonávají rozsah kompetencí, na které nestačí. Ačkoliv je výsledek této otázky jednoznačný, tak 11 respondentů z 61. se domnívá, že kraje vykonávají rozsah kompetencí, na které v samostatné působnosti nestačí. Autor považuje za úspěch i takovýto malý počet, ale myslí si, že respondenti nebyli objektivní.

Otázka číslo 14, autor se tu setkává se stejným většinovým názorem, jako má on sám, tedy že řadě pracovníků samosprávy chybí potřebná odbornost (zejména po zvolení do funkce). Tato hypotéza autorovi vyšla a zdá se být pravdivá, jelikož 42 respondentů z 61. má stejný názor jako autor této práce.

Další otázka, u které je autor spokojený s výsledkem, je otázka číslo 20. Respondenti považují fakt, že jsou kraje jeden odlišný od druhého za důležitý, stejně jako autor se domnívá, že by bylo vhodné udělat z krajů vyrovnané celky.

Následující otázka, předposlední v této kapitole a předposlední celkově s číslem 21. znovu dokazuje, jak rozdílný postoj má autor práce od pracovníků Krajského úřadu. Autor práce si myslí, že je zapotřebí provést změnu v rozložení krajů České republiky. Bohužel jeho názor nepochodil u respondentů, kteří jednoznačně v poměru 52:9 zvolili možnost Ne. Výsledek této otázky považuje autor za jasný signál toho, že jeho názor nemusí být ten správný.

Poslední 22. otázka nepřinesla takové překvapení pro autora, jako otázka předešlá. U této otázky, kde se autor dotazoval, zdali respondenti považují současnou podobu či rozdělení veřejné správy za přínosnou a zároveň efektivní pro občany, byl výsledek celkem příjemný. Autor už po předchozích výsledcích neočekával, že by jeho hypotéza byla podpořena většinou respondentů. Proto bere autor i jako úspěch to, že 19 dotazovaných nepovažuje současnou podobu za efektivní a přínosnou pro občany České republiky, což je téměř třetina celkového počtu respondentů.

Tato kapitola poukazuje čtenáři na to, jak rozdílné postoje má autor a na druhé straně zaměstnanci Krajského úřadu. V této kapitole dal autor jasný obraz výsledku práce, která bude vyhodnocena v úplném závěru. Cílem bakalářské práce je vyhodnotit účelnost reformy územně samosprávných celků a už při zpracování výsledků dotazníkového šetření bylo autorovi víceméně jasné, jakého dosáhl výsledku.

7 ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Kapitola úvahy de lege ferenda slouží k tomu, aby zde autor obhájil svůj postoj a navrhl řešení, jak zlepšit situaci územně samosprávných celků a to bez ohledu na to, jak dopadl kvantitativní výzkum této práce.

K dotazníkovému šetření se autor vyjadřoval v předchozích kapitolách. Jeho postoj k reformám územně samosprávných celků je čitelný z komentáře daných odpovědí.

Reformy územně samosprávných celků nemusely být provedeny, vedlo to ke zbytečnému rozložení České republiky na více malých celků. Nejenom, že vzniklo více malých celků tedy (13 krajů + Praha), ale ještě tento krok znamená znepřehlednění výčtu krajů, protože nejsou pojmenovány na stejném základě (Ústecký, Jihomoravský, Vysočina), což působí značně chaoticky. Důležitým aspektem je také to, že tato změna rozložení krajů přinesla větší rozdílnost krajů, existuje Karlovarský kraj, který má přibližně 300 tisíc obyvatel a vedle něj jsou tu kraje přesahující počtem obyvatel 1 milion. Autor uvádí jako příklad Jihomoravský kraj a kraj Středočeský.

Kraje by měly být přibližně stejné, aby mohlo docházet k jejich lepšímu porovnání, či konkurenceschopnosti, která vede ke zlepšování úrovní jednotlivých krajů.

V této otázce rozložení krajů bylo dle autora lepší uspořádání z roku 1960 (7 krajů + Praha). Toto uspořádání určitě nepůsobí chaoticky. Navíc kraje jsou pojmenovány na stejném základě, jako Severočeský, Západočeský, Jihomoravský nebo Severomoravský kraj. Názvy těchto krajů jsou přehlednější a také logičtější, než názvy těch současných, ale i jejich rozložení bylo efektivnější. Česká republika byla rozložena na 7 krajů sobě rovných, nepočítaje Prahu, jelikož je specifickým krajem. Na území, jakým je Česká republika, je tento počet krajů odpovídající a adekvátní.

Evropská unie má za cíl spojovat a propojovat jednotlivé regiony, ovšem v České republice došlo k rozložení a to bez ohledu na to, že v té době Česká republika ještě nebyla součástí Evropské Unie.

Autor navrhuje, aby se Česká republika vrátila k rozložení krajů, které bylo od roku 1960, důvody zmíněné výše jsou jednoznačné. Vzorem je Slovenská republika, kde takto podobně rozložené kraje fungují, jsou pojmenovány na stejném základě a jsou logicky řešené.

Působnost okresních úřadů, která byla odebrána v roce 2002, byla špatným krokem. Okresní úřady a jejich okresní území, byly vymyšlené opravdu dobře. Okresní úřady měly nespornou výhodu v tom, že působily na malém území, dalo by se říci, že na homogenním území. Tuto oblast tak spojovaly stejné mikroekonomické problémy i správní. Vznik obcí s rozšířenou působností znamenal roztržství pravomocí z jednoho úřadu na více úřadů. Okresy byly přehlednější, jednodušší. Obec s rozšířenou působností jedná spíše za sebe a činnost pro ostatní obce je až na druhém místě.

Měla být ponechána působnost okresních úřadů jako takových a k tomu se mohly vytvořit obce s rozšířenou působností, jako takový dodatečný orgán, který by spolupracoval s okresními úřady. Obce s rozšířenou působností operují na menším území, než působily okresní úřady, což znamená, že problematiku daného mikroregionu znají lépe. To by mělo být směrodatné pro zmapování a zpracování problémů určitého mikroregionu a následně by tyto informace byly předány okresnímu úřadu, který by se snažil v rámci okresu řešit tyto problémy tak, aby byly co nejmenší rozdíly mezi mikroregiony daného okresu.

Karlovarský kraj má velmi malý počet obyvatel a svým způsobem je celý tento kraj odlehlou oblastí. Může se jevit i jako zvětšenina Děčínského okresu, proto si autor práce dovede představit rozpad Karlovarského kraje. Jeho severní část by následně připojil k Ústeckému kraji a jižní část k Plzeňskému kraji.

Severní část je díky své poloze v Krušných horách odlehlou oblastí a je velmi podobná Děčínskému okresu, aspoň pro autora. Svým způsobem by Ústecký kraj měl dvě odlehlé oblasti, Karlovarský a Děčínský okres.

Litoměřický okres by naopak autor práce připojil ke Středočeskému kraji, kam dle autora pasuje více, především díky vazbám na Prahu.

Autor zde nabízí řešení, jak lze postupovat při zmenšování současného počtu krajů.

Pracovníkům samosprávy chybí potřebná odbornost k vykonávání dané funkce. Je to tím, že do voleb mohou jít i laikové a vyhrát je. Autor práce zná takový případ za své rodné obce a ví, jak to v současné době chodí. Má praktickou zkušenost s tím, jak to dopadne, když pracovníkům obecního úřadu chybí potřebná odbornost. Tento problém by se dal řešit například určitým zkouškovým obdobím pro nově zvolené občany, během kterého by mohli být ze svých funkcí sesazeni. Problémem je, že tyto pracovníky by musel někdo kontrolovat, což by určitě nepotěšilo krajské rozpočty, nebo státní kasu.

Další návrh je pro Ústecký kraj, který má nevyužitý potenciál v jeho přírodním bohatství a turismu. V médiích často probíraná těžba Lithia na Cínovci.

Autor říká těžbě ano, ale pokud z toho bude mít Ústecký kraj alespoň 50% výtěžku. Tím by mohlo přibývat peněz pro kraj a z takto získaných financí se dále mohou rozvíjet problémové oblasti kraje, kterými určitě jsou narůstající vyloučené lokality.

Shrnutí této kapitoly je takové, že autor nepovažuje současnou podobu rozložení veřejné správy za příliš vhodnou, výše zmíněné návrhy by měly napomoci k vylepšení trvalějšího stavu. Vzhledem k tomu, jak dopadlo dotazníkové šetření je jasné, že změna nepřichází v úvahu, respondenti jsou proti autorovi, proto autor poskytuje čtenářům alespoň svůj pohled na věc.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo vyhodnotit účelnost reforem územně samosprávných celků z hlediska dopadů na současné řízení a efektivitu samosprávy. Zhodnotit jaký prospěch měly reformy například v roce 1960 – zúžení územně – správního členění na 7 krajů a 76 okresů, v roce 2000 zavedení současných 13. krajů + Praha a v roce 2003 zrušení okresních úřadů a přenesení kompetencí na obce s rozšířenou působností.

Jestliže bylo cílem práce vyhodnotit účelnost reforem územně samosprávných celků, tak se zde autor dostal do rozporu s pracovníky Ústeckého kraje.

Ukázalo se, že největší chybou celé práce byl nešťastně zvolený výzkum. Autor se ptal špatných lidí na špatném místě. Tím je myšleno to, že na krajském úřadě Ústeckého kraje se měl autor dotazovat vedoucích jednotlivých oddělení a ne referentů. Bohužel vedoucích oddělení bylo minimum. Dále se autor ptal pracovníků krajského úřadu na záležitostech týkající se rozložení krajů v celé České republice. Pracovníci krajského úřadu se starají o Ústecký kraj a tyto celostátní záležitosti jim mohou být vzdálené, a tudíž o nich tolik neví. Autor si je vědom toho, že měl být tento výzkum prováděn v horních patrech veřejné sféry, což by odpovídalo ministerstvům. Toto dotazníkové šetření mělo být prováděno na příslušném ministerstvu, aby se docílilo lepšího závěru a lepších poznatků od respondentů.

Cíl práce je tedy vyhodnocen tak, že reformy územně samosprávných celků byly účelné a měly pozitivní vliv na současné řízení a efektivitu samosprávy. Všechny tyto reformy se ukázaly v praxi jako úspěšné a samospráva funguje, nejsou žádné velké problémy, aby muselo dojít ke změnám.

Autor práce očekával jiný výsledek dotazníkového šetření, a tudíž i jednoznačně nevyhodnotil cíl práce s tím, že dle jeho názoru reformy nebyly zcela vhodné a přínosné, jelikož je v České republice velký rozdíl mezi jednotlivými kraji. To lze vidět například v počtu obyvatel či velikosti jednotlivých krajů.

Od začátku práce se autor domníval, že reformy nebyly přínosné a efektivní. Dotazníkové šetření však autorovi ukázalo, že se může mýlit, jelikož ve všech nejdůležitějších hypotézách se autor neshodl s pracovníky krajského úřadu. Z tohoto důvodu má autor dojem, že byl krajský úřad nevhodným místem pro toto dotazníkové šetření a myslí si, že by dotazníkové šetření na příslušném ministerstvu dopadlo jinak.

Ovšem nyní autor pracuje s údaji, které se mu podařilo získat a to ho přimělo k tomu, aby v závěru práce změnil svůj postoj, který zastával v celé této bakalářské práci.

Cíl práce tak vyhodnotil na základě dotazníkového šetření, byť vzorek respondentů se ukázal jako nevhodný.

Autor nemá kromě svých vlastních domněnek podklady k tomu, aby mohl reformy územně samosprávných celků vyhodnotit jako neúčelné. K tomu potřeboval získat podporu respondentů, kterou bohužel nezískal.

Tato bakalářská práce přinesla autorovi možnost zjistit, jak vnímají pracovníci veřejné správy její současný stav. Dotazníkové šetření ukázalo, že většina výsledků nebyla jednoznačná a toto téma je velmi rozporuplné i pro odborně znalejší osoby.

Jestliže dotazníkové šetření potvrdilo v poslední otázce, kde si 31% pracovníků krajského úřadu myslí, že současná podoba a rozdělení veřejné správy nejsou přínosné a efektivní pro občany České republiky, tak je to hodné k zamyšlení.

Touto poslední otázkou autor poukazuje na to, že jeho bakalářská práce nutí čtenáře k zamyšlení nad současným stavem a rozložením územně samosprávných celků. Opravdu by nebylo od věci provést nějakou změnu. Možná alespoň v názvech jednotlivých krajů.

V nejdůležitějších otázkách týkajících se reformy územně samosprávných celků se autor neshodl s respondenty, ale v otázkách, které se týkají Ústeckého kraje a pracovníků samosprávy, se autor ve většině případů s pracovníky krajského úřadu shodl. Například autorova domněnka, že pracovníkům samosprávy chybí potřebná odbornost, se v dotazníkovém šetření potvrdila. Stejně tak jako jeho domněnka, že v Ústeckém kraji je nejzaostalejším okresem okres Mostecký společně s Děčínským.

Téma této bakalářské práce bylo velmi zajímavé a přimělo autora k nastudování řady zákonů, reformy či odborné literatury. Autor se domnívá, že informace zpracované v této bakalářské práci mu výrazně pomohly k orientování se v problematice územně samosprávných celků a veřejné správy celkově.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ INFORMACÍ

Literatura:

COGAN, R. Zákon o krajích – komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 392 s. ISBN 978-80-7478-793-5

GERLOCH, A.; HŘEBEJK, J.; ZOUBEK, V. Ústavní systém České republiky. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7

KOPECKÝ, M. Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 364 s. ISBN 978-80-7552-719-6

SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8

Internetové zdroje:

Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Charakteristika kraje [online]. Poslední změna 28. 12. 2017 [cit. 2018-2-3]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje

Krajské úřady: Krajské úřady a města České republiky [online]. 5. 10. 2010 [cit. 2018-1-29]. Dostupné z:
<http://www.krajskeurady.cz/news.php>

Oficiální internetové stránky Kraje Vysočina: Hranice krajů v r. 1960 [online]. [cit. 2018-1-30]. Dostupné z:
http://m.kr-vysocina.cz/vismo5/galerie2.asp?id_galerie=101517&n=uzemne-spravni-cleneni-cr

Regionální Informační Servis: Okresy Ústeckého kraje [online]. 1. 1. 2016 [cit. 2018-3-17]. Dostupné z:
<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/okresy/>

Česká televize: Ekonomika [online]. 8. 2. 2018 [cit. 2018-3-17]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/2383222-nezamestnanost-v-lednu-mirne-stoupla-na-39-procenta-ale-podle-analytiku-zase>

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

- Obr. č. 1 kraje České republiky s krajskými městy str. 24 (*online, Krajské úřady, 2010*)
- Obr. č. 2 kraje po roce 1960 str. 31 (*online, Kraj Vysočina, 2018*)
- Obr. č. 3 pohlaví str. 36 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 4 věk str. 37 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 5 nejvyšší dosažené vzdělání str. 38 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 6 pracovní zkušenost ve veřejné správě str. 39 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 7 rozložení krajů str. 40 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 8 pojmenování krajů na stejném základě str. 42 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 9 efektivita rozložení krajů str. 43 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 10 zrušení působnosti okresních úřadů str. 45 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 11 obce s rozšířenou působností str. 46 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 12 samostatná působnost krajů str. 48 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 13 odbornost pracovníku samosprávy str. 49 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 14 rozvoj Ústeckého kraje str. 52 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 15 nejzaostalejší okres Ústeckého kraje str. 53 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 16 zlepšení Ústeckého kraje str. 55 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 17 odlišnost krajů str. 56 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 18 rozložení krajů v České republice str. 57 (*Zpracováno autorem*)
- Obr. č. 19 současné rozložení a podoba veřejné správy str. 58 (*Zpracováno autorem*)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Rozmístění okresů v Ústeckém kraji (obrázek).....I

Příloha B: Nezaměstnanost v Ústeckém kraji (obrázek).....I

PŘÍLOHY

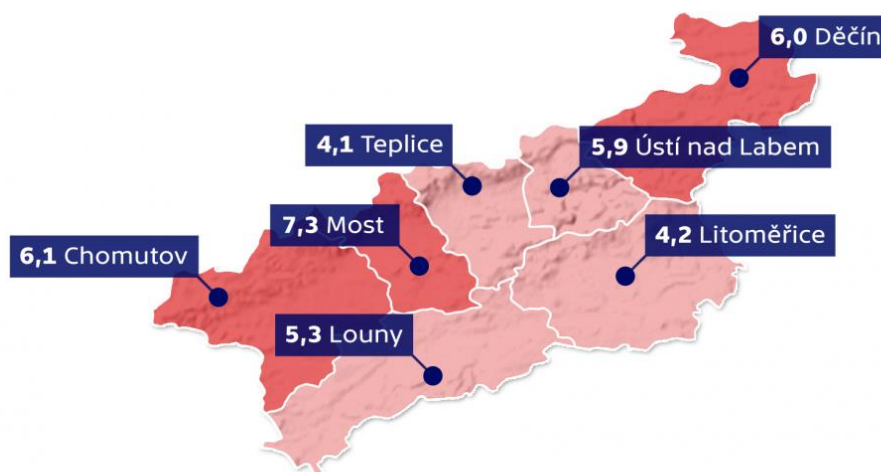
Příloha A: Rozmístění okresů v Ústeckém kraji (obrázek)

Zdroj: (RIS, 2018)

Příloha B: Nezaměstnanost v Ústeckém kraji (obrázek)

Nezaměstnanost v Ústeckém kraji v lednu 2018 (v %)

Zdroj: (Česká televize, 2018)

Záznam o bakalářské práci

Jméno a příjmení bakaláře: Martin Šarvaic

Název práce CZ: Kraje jako vyšší územní správní celky

Název práce EN: Regions as higher regional administrative units

Studijní program: Bezpečnostní management v regionech

Rok obhajoby: 2018

Počet stran/Počet příloh: 72/2

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Jaroslav Staněk, CSc

Anotace CZ: Bakalářská práce se zabývá kraji jako vyššími územními správními celky a reformami, které vedly k současné podobě samosprávy. V práci jsou popsány jednotlivé reformy a fungování či dělení samosprávy. Tyto reformy jsou pak nadále hlavním předmětem dotazníkového šetření. Pomocí dotazníkového šetření autor zjistí, jestli byly tyto reformy prospěšné pro současné řízení a efektivitu samosprávy. V závěru práce se ukáže, že tyto reformy byly prospěšné pro současnou podobu a řízení samosprávy.

Anotace EN: This bachelor's thesis is concerned with regions as higher regional administrative units and the reforms that led to the current form of self-government. The work describes the individual reforms and the functioning and classification of self-government. These reforms are then the key topic of the questionnaire survey. The author used the questionnaire survey to establish whether these reforms were beneficial to the current management and efficiency of self-government. The close of this work demonstrates that these reforms were beneficial to the current form and management of self-government.

Klíčová slova CZ: kraje, samospráva, reformy, Ústecký kraj, okres, působnost, územně samosprávné celky

Klíčová slova EN: regions, self-government, reforms, Ústí Region, district, competence, regional self-government units

Místo uložení: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s., Nárožní 2600/9, Praha 5

Signatura